



Pedagogická  
fakulta  
Faculty  
of Education

Jihočeská univerzita  
v Českých Budějovicích  
University of South Bohemia  
in České Budějovice

Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích  
Pedagogická fakulta  
Katedra anglistiky

Diplomová práce

# Variace na téma čarodějnictví v americké literatuře

## Variations on the Theme of Witchcraft in American Literature

Vypracovala: Bc. Simona Crkvová, 3. ročník, obor Ajn-Njn-Szn  
Vedoucí práce: PhDr. Kamila Vránková, Ph.D.

České Budějovice 2022

## Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci na téma *Variace na téma čarodějnictví v americké literatuře* jsem vypracoval(a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_  
Bc. Simona Crkvová

## **Poděkování**

Tímto způsobem bych chtěla poděkovat paní profesorce PhDr. Kamile Vránkové, Ph.D. za poskytnuté informace a materiály. Dále jsem paní profesorce nesmírně vděčná za cenné rady a odbornou pomoc při psaní diplomové práce. Nakonec velmi děkuji za všechny konzultace a čas, který věnovala mé práci.

Dále bych ráda poděkovala svému příteli Pavlu Nittlovi, který mi byl velkou oporou jak během studia, tak při psaní diplomové práce.

## Anotace

Cílem této práce je srovnávací analýza vybraných příběhů z americké literatury s tématem čarodějnictví a jeho variacemi. Teoretická část práce podá informace o historii čarodějnictví, gotické literatuře a charakteristice magie. Dále se bude stručně zabývat britskou literaturou s tématem čarodějnictví do 16. století. Nejobsáhlejší kapitolou této části je historie příchodu puritánů na americké území, dále popis salemského procesu a přehled současných čarodějnických hnutí v USA. Vlastní analýza se zabývá třemi tématy: původ magických schopností u postav a význam jejich jmen; projev magických schopností; a otázka, zda díla obsahují téma pronásledování magii praktikujících bytostí.

**Klíčová slova:** Čarodějnictví, gotická literatura, puritanismus a puritáni, Salem, magické schopnosti, projev magických schopností, téma pronásledování čarodějnic v americké literatuře

## Abstract

The aim of this thesis is a comparative analysis of American literature dealing with the topic of witchcraft and its variations. The theoretical part of the thesis gives information about the history of witchcraft, the Gothic literature, and the characteristics of magic. Furthermore, the thesis deals with the topic of witchcraft in British literature until the sixteenth century. The widest chapter of the theoretical part describes the history of Puritans arriving in America, the Salem witch trial, as well as the current witch movements in the USA. The analysis itself deals with three themes: the origin of magical powers of particular characters and their names; the manifestation of magical powers; and the question whether the stories contain the topic of the witch hunt.

**Keywords:** Witchcraft, the Gothic literature, Puritanism and the Puritans, Salem witch trial, magical powers, manifestation of magical power, the topic of witch hunt in American literature

# Obsah

Úvod .....	7
1 Pojem čarodějnictví a jeho globální historie .....	8
2 Gotická literatura a magická moc.....	14
2.1 Charakteristika čarodějnic, čarodějů.....	16
2.2 Nadpřirozené a lidské zlo (britský vs. americký gotický román) .....	17
3 Britská literatura s čarodějnickou tématikou do 16. stol. ....	18
3.1 Artušova doba .....	18
3.2 Shakespearova doba .....	20
4 Historie a vývoj americké literatury s čarodějnickou tématikou .....	21
4.1 Historie puritanismu.....	21
4.1.1 Puritanismus.....	21
4.1.2 Osídlení Ameriky puritány a jeho sociokulturní pozadí.....	23
4.2 Znaky puritanismu.....	28
4.3 Čarodějnický proces v Salemu (1692-1693) .....	30
4.3.1 Puritánské představy ďábla.....	32
4.3.2 Dobové odmítání fantazie a její spojování s hříchem a pokušením.....	33
4.4 Čarodějnictví v moderních dějinách USA .....	34
4.4.1 McCarthyism .....	34
4.4.2 New Age .....	35
4.4.3 Wicca.....	35
5 Analýza čarodějnictví v americké literatuře.....	37
5.1 Historická tematika .....	39
5.1.1 Nathaniel Hawthorne – <i>Young Goodman Brown</i> .....	39
5.1.2 Arthur Miller – <i>The Crucible</i> .....	39
5.2 Hororová tematika .....	41
5.2.1 Howard Phillips Lovecraft – <i>The Dreams in the Witch House</i> .....	41
5.2.2 Ira Levin – <i>Rosemary's Baby</i> .....	41
5.2.3 Stephen King – <i>Salem's Lot</i> .....	42
5.2.4 Sarah Rees Brennan – série <i>Chilling Adventures of Sabrina</i> .....	42
5.3 Literární groteska .....	44
5.3.1 John Updike – <i>The Witches of Eastwick</i> .....	44
5.4 Fantastická tematika .....	45
5.4.1 Lyman Frank Baum – <i>The Wonderful Wizard of Oz</i> .....	45

5.4.2	Stephen King – série <i>The Dark Tower</i> .....	47
5.4.3	Ursula Le Guin – <i>A Wizard of Earthsea</i> .....	48
5.4.4	Cassandra Clare – série <i>The Mortal Instruments</i> .....	48
5.4.5	Kami Garcia a Margaret Stohl – série <i>The Caster Chronicles</i> .....	49
5.4.6	Lev Grossman – série <i>The Magicians</i> .....	50
5.4.7	Leigh Bardugo – série <i>Shadow and Bone</i> .....	51
5.4.8	Nnedi Okorafor – <i>Akata Witch</i> .....	52
5.4.9	Mackenzi Lee – <i>Loki: Where Mischief Lies</i> .....	53
5.4.10	Neil Patrick Harris – <i>The Magic Misfits #1</i> .....	54
5.5	Komiks a grafický román .....	55
5.5.1	Joe Hill – <i>Locke &amp; Key, Vol. 1: Welcome to Lovecraft</i> .....	55
5.5.2	Roberto Aguirre-Sacasa – <i>Chilling Adventures of Sabrina, Vol. 1: The Crucible</i> .....	56
5.5.3	Thomas Wheeler a Frank Miller – <i>Cursed</i> .....	57
5.6	Seriály a současný trend.....	58
	Závěr.....	60
	Summary .....	63
	Bibliografie .....	66
	Primární literatura.....	66
	Sekundární literatura .....	67
	Internetové zdroje.....	70

## Úvod

Tématem mé diplomové práce je pojetí čarodějnictví v americké literatuře. Tuto tematiku jsem si vybrala z několika důvodů. O literaturu s magickými motivy se zajímám od útlého dětství, protože ve mně probudila zájem o mýtickou a fantasy literaturu obecně. Celý život tíhnu k literatuře, její analýze, dále pak k historii. A proto jsem si vybrala toto téma. Literární tradice amerického čarodějnictví se zrodila ze salemských procesů, které byly v historii Nové Anglie ojedinělé, což je pro mě fascinující. Nicméně tato tradice se projevuje i u současných amerických autorů, kteří jsou populární především u mladších čtenářů – dětí, teenagerů, mladistvých. Cílem této práce je tedy srovnávací analýza příběhů americké literatury s tématem čarodějnictví a jeho variacemi.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická se skládá ze čtyř kapitol. Kapitola první představuje pojem čarodějnictví a jeho globální historii. Kapitola druhá se věnuje gotické literatuře a magické moci, charakteristice čarodějnic a čarodějů, a nadpřirozenému zlu v kontrastu s lidským zlem (britský vs. americký gotický román). Kapitola třetí podává informace o britské literatuře s čarodějnickou tematikou do šestnáctého století, konkrétně o Artušově a Shakespearově době. Čtvrtá a nejrozsáhlejší kapitola líčí historii a vývoj literatury s tématem čarodějnictví na americké půdě, do čehož spadá přiblížení termínu puritanismus, jeho historie, osídlení Ameriky puritány a jeho sociokulturní pozadí, znaky puritanismu, čarodějnický proces v Salemu, puritánské představy ďábla, dobové odmítání fantasmie a její spojování s hříchem a pokušením, a v poslední řadě čarodějnická hnutí v moderních dějinách USA, konkrétně McCarthyism, New Age, a Wicca.

V praktické části diplomové práce je použita komparativní analýza a srovnání. Tato část je rozdělena do tematických okruhů: historická a hororová tematika, literární groteska, fantastická tematika a komiks s grafickým románem. Tyto okruhy blíže specifikují díla o čarodějnicích na základě daného rozřazení. Jako poslední kapitolu praktické části jsem pro zajímavost zařadila pojednání věnující se americkým seriálům s čarodějnickou tematikou z důvodu velké sledovanosti a popularity v dnešní době.

# 1 Pojem čarodějnictví a jeho globální historie

Čarodějnictví lze definovat jako *vyvolání* (*exercise*, nebo *invocation*) nadpřirozených schopností za účelem ovládat lidi a události, zahrnující čáry (*sorcery*) nebo magii (*magic*).<sup>1</sup> Další zdroje definují čarodějnictví jako využití nadpřirozených sil, čerpaných ze spojení s děblem nebo fámulem (*famulus*, nebo *familiar*)<sup>2</sup>. Pojem čarodějnictví má v anglickém jazyce mnoho synonym, např. *bewitchery*, *bewitchment*, *conjuring*, *devilry* nebo *deviltry*, *diablerie*, *enchantment*, *ensorcellment*, *magic*, *mojo*, *necromancy*, *sorcery*, *thaumaturgy*, *voodooism*, *witchery* nebo *wizardry*.<sup>3</sup>

Když je něco označeno za „magické“ či „kouzelné“, ukazuje to na jasné zpochybnění rozumu. Iracionalita je typickou vlastností magie, na rozdíl od vědy, která se řídí racionálním uvažováním. Takto vznikají obavy, které rozpoutají masovou paniku a pocit ohrožení, protože se střetává známé a vysvětlitelné s neznámým a nevysvětlitelným (Behringer, 2016). Z tohoto důvodu je v mnoha ohledech magie označována jako *nerozum*, ačkoli se jí snažilo a snaží pochopit nespočet teologů, filozofů a vědců.

Jak uvádí definice výše, čarodějnictví je označením pro nadpřirozené, magické schopnosti a s nimi spojenými činy, napříč světovými kulturami a časem. Tyto schopnosti jsou přisuzovány lidem, především ženám, které ovlivňuje zlo (děbel apod.). Právě tato domněnka vedla v historii k pronásledování praktikantů čarodějnictví, především v novověké Evropě a puritánské Nové Anglii (Muchebled, 1997).

Většina světových náboženství soustředí svou pozornost na rozpor mezi dobrem a zlem, světlem a tmou, bohem a démonem (též děblem, satanem, či čertem). Proto se běžně uvádí, že jakákoli praktika magického původu je spojena s démony, působícími proti přirozenému řádu věcí. Tyto „mocnosti zla“ (ať už se jedná o démona či fámula, dále děbla, čerta, nebo satana) vládou schopností nepříznivě ovlivnit osud prostých lidí, jak již bylo uvedeno. Jejich magické schopnosti jsou zpravidla manifestovány prostřednictvím ovlivňování přírodních sil a následné neštěstí, pod kterými si můžeme představit smrt, nemoci, uhynutí hospodářských zvířat, bouře,

---

<sup>1</sup> *Britannica*. “Witchcraft”. [online]. [cit. 2021-02-19].

<sup>2</sup> „*Familiars (or spirit guides) were originally seen as a form of guardian angel. [...] The word comes from famulus, a Latin word for servant. [...] Witches used them as spies thanks to their shapeshifting abilities. Cats, dogs, owls, toads, and mice all fell under suspicion. [...] But other confessions reveal snakes, blackbirds, toads, beetles, and even butterflies to be familiars.*” *Icy Sedgwick*. “Witches’ Familiars”. [online]. [cit. 2021-02-19].

<sup>3</sup> *Merriam-Webster*. “Witchcraft”. [online]. [cit. 2021-02-19].



zemětřesení, povodně atd. Mezi jejich nejhroživější schopnosti však patří průnik do lidského nitra s cílem posednout, tzn. převrátit základní normy morálky (Kočí, 1973).

Rozpor mezi dobrem a zlem je tedy pro pochopení *čarodějnictví* klíčový. Z tohoto hlediska proto můžeme magii označit za dvojznačnou. Její podstata dlí buď v dobru, tj. bílá (prospěšná, „dobrá“) magie, anebo ve zlu, tj. černá (záškodnická, „zlá“) magie. V rámci jednotlivých společností se pohled na kouzlení liší, především kvůli pojetí dobra a zla, tj. jeho původu., ruku v ruce s jeho různorodostí.

Nyní se od pojmu *čarodějnictví* přesuneme k historii magických praktik. Počátky čarodějnictví nejsou spjaté pouze s jedním místem na Zemi. V minulosti se magie rozvíjela v nejrůznějších podobách a rozšiřovala se do různých koutů světa, po celá staletí. Mnoho civilizací věřilo, že někteří lidé jsou schopni mystických praktik pouze za účelem uškodit. Nahodilé události, které se vymykají racionálnímu výkladu, jsou tedy spojovány právě s nadpřirozenem a strachem (Behringer, 2016; Muchembled, 1997).

Staroegyptské čarodějnictví nám přibližují dobové náboženské texty, které popisují rysy magie, její základní účel a čarovné prostředky. Magie v Egyptě, též známá jako *heka*, byla spjata s každodenním životem a neodlučitelně patřila k náboženství. Proto byli kněží experty na magii a vše s ní spojené. V egyptském výkladu vzniku světa byla *heka* onou silou, která umožnila stvoření světa bohů a světa lidí. Díky této magii a astrologii Egyptané dělili dny na dobré a špatné, podle toho, co je potkalo (Budge, 1971).

V antickém Řecku společnost nahlížela na čarodějnictví též dvojím způsobem, a sice kladným nebo záporným. Buď byla praktikantka magie, tj. čarodějnice, vnímána jako mocná žena, ochotná pomoci, nebo jako nebezpečná žena, mající zlé úmysly s cílem rozvrátit společenský řád. Právě kvůli onomu předsudku a obávané hrozbě lze již v antickém období hovořit o prvních případech pronásledování čarodějnic (například v Aténách byla v 5. stol. př. n. l. upálena žena údajně praktikující magii zvanou *nekromancie*<sup>4</sup>). Slavnou řeckou skupinou čarodějnic byl řád bohyně Hekaté, jehož schopností byla údajná moc odstranit Měsíc z oblohy. Dalšími známými čarodějnicemi z řecké mytologie jsou Kirké nebo Médeia. Kirké byla dcerou boha slunce Héliá a Persy, žijící na ostrově Aiaia. Tato čarodějnice je známá především z vyprávění o Odysseovi a jeho návratu z Trojské války, protože to byla právě ona, kdo proměnil Odysseovy vojáky ve vepře. Druhou výše zmíněnou čarodějnicí byla Médeia, která sehrála stěžejní roli ve výpravě za zlatým rounem. Tuto skupinu vedl muž jménem Iásón, kterému svými radami a kouzly Médeia pomohla. Poté

---

<sup>4</sup> „Necromancy [is] the conjuring of the spirits of the dead in order to predict or influence the future.“ (The Penguin English Dictionary, 2005, S. 929.)

se čarodějnice stala jeho ženou. Se jménem této čarodějnice jsou ale spojeny i zločiny. (Mertlík, 2014).

V antickém Římě převládal negativní názor na čarodějnictví, a sice proto, že magie byla považována za činnost záškodnickou. Magičtí praktikanti byli hromadně pronásledováni. Na přelomu 3. a 4. stol. n. l. byl v Římě dokonce zaveden zákon, který provozování magie trestal smrtí formou upálení. Toto násilí vzniklo na základě strachu z magie, nikoli z náboženských pohnutek (Streeter, 2008).

V severní Evropě byl na vikingském území, konkrétně u kmene Vanů, praktikován specifický druh magie, známý jako *seidr* nebo *seid*. Jeho čarodějkám se přezdívalo *valy*. Názor na tuto magii byl ve většině případů kladný. *Seidr* byl praktikován výhradně v noci, kdy *valy* osedlávaly vlky, medvědy nebo dřevěné hole. Hlavní čarodějkou *seidru* byla severská bohyně plodnosti Freya, dcera mořského boha Njörda. Její krása si získala mnoho obdivovatelů, včetně jednoho, kterého údajně proměnila v divoké prase (Kadečková, 1998; Cotterell, 2000).

Na keltském území se magie provázala s duchovní tradicí, kterou charakterizuje propojení s půdou a přírodními živly. Keltské znalosti léčivých a magických účinků přírodnin jako rostlin, stromů, kamenů, skal atd., se odrážely v jejich na přírodu orientovaném životě. Duchovní i politické vedení keltské společnosti připadalo *druidům* (*the Druids* a *Druidesses*<sup>5</sup>). Jak již napovídá výše uvedený anglický ekvivalent rodu ženského, *druidesses*, do keltských duchovních řad patřily i ženy. Základní myšlenkou této duchovní tradice je přesvědčení, že magie je nápomocná a nesobecká. Musíme se otevřít, abychom ji pochopili, a poté můžeme pomoci nejen sobě, ale i ostatním (Caesar, 2008; Tacitus, 1999). Mezi nejznámější mágy z keltských legend o králi Artušovi patří Merlin a Jezerní paní (Lady of the Lake), známá též jako Nimue nebo Viviane (Lupack, 2007).

Na starověkém Východě, konkrétně v Mezopotámii, se užívala kněžská magie jménem *kašapu*. Nejvyšší zákon tehdejší doby, *Chammurapiho zákoník*, trestal záškodnickou magii usmrčením. Praktikování mezopotámské magie spočívalo v manipulaci s figurkami či panenkami. Mezi dovednosti tamní čarodějky *kadištu* nebo čaroděje *rakhu* spadala schopnost zneviditelnit se, narušovat řád, nebo přivolat někomu nemoc. U dalšího indoevropského národa, konkrétně u Chetitů, byla schopna čarovat pouze kněžka, znalá lidových tradic.

V Indii čarodějnictví přibližuje sbírka *Atharvavéda*, ve které jsou zapsána i některá kouzla, dále staroindický zákoník *Arthaśástra*, a v poslední řadě učebnice milostné magie *Kámasútra*. Indické

---

<sup>5</sup> *Library Ireland*. "Druidesses". [online]. [cit. 2020-09-22].

čarodějnictví bylo praktikováno s pomocí meditace a jógy. Záškodnická magie byla pronásledována a trestem bylo vyhnanství.

Ve východní Asii, konkrétně v Číně, praktikovali magii čarodějky i čarodějové, též známí jako *wu*. Mezi jejich přední dovednosti patřilo vypuzení zla z domu nebo léčení nemocí. V další asijské zemi, v Koreji, se čarodějnice často rodily slepé. Přezdívalo se jim *mudang*. Jejich kouzla byla založena na tanci (Di Nola, 1998).

Z Izraele se dochovaly prameny pojednávající o magii, konkrétně o nekromancii. Nejznámější praktikantkou byla postava čarodějnice z Endoru. Tato čarodějnice oživila zemřelého proroka Samuela na přání krále Saula. Jeho vzkříšení je paradoxní, když vezmeme v potaz králův negativní postoj vůči čarodějnictví. Ten totiž z Izraele vyhnal veškeré mágy a kouzelníky do exilu.<sup>6</sup>

Na počátku christianizace bylo v Evropě za čarodějnictví považováno i pouhé věštění budoucnosti, protože se věřilo, že čarodějnice údajně využívala pomoci démona. Avšak prvním skutečně obviněným z uzavření „smlouvy s ďáblem“ a následně popraveným evropským křesťanem byl biskup z Ávily jménem Priscillian ve 4. stol. n. l. Pojem „smlouva s ďáblem“, která nabádala lidi ke zlu, byla písemně doložena až o několik století později, přesněji v 10. st. n. l. ve spisu *Canon Episcopi*. Do té doby nebyl tento pakt v křesťanských pramenech popsán (Bengt and Clark, 2002).

Z 11. stol. n. l. se dochovaly spisy o ženách uctívající Dianu, římskou bohyni, která jim propůjčuje moc létat na setkání s ostatními čarodějnicemi (Neškudla, 2004). Termín *sabat* se pro čarodějnické slety začal používat až ve 14. stol. ve Francii (Vondráček, 1993).

Když se vrátím k pojetí zla z pohledu *Bible*, konkrétně *Starého zákona*, představuje ďábel „protivníka“ Boha. Ďábel je padlým andělem, který byl svržen z nebe do pekla, z božího úmyslu a svádění lidí k hříchu. *Nový zákon* navazuje na předchozí zkušenost, kde je ďábel nazýván „tím zlým“. Během apokalypsy se mu postaví syn boží, Ježíš, který přišel, aby zrušil ďáblovu dílo (Muchembled, 1997; Kočí, 1973).

Zmínky o zákazu praktikování magie nalézáme přímo ve *Starém zákoně*. Již výše jsem zmínila izraelskou čarodějnici z Endoru. Jako další příklad uvádím “Book of Leviticus” (Kapitola 20, verše 6 a 16): „6 *The soul that shall go aside after magicians, and soothsayers, and shall commit fornication with them: I will set my face against that soul, and destroy it out of the midst of its people. [...] 16 The woman that shall lie under any beast, shall be killed together with the same. Their blood be upon them.*“<sup>7</sup> Podobný negativní pohled na magii a varování před ní nalezneme i v “Book

---

<sup>6</sup> *The Holy Bible: Old Testament*. “First Book of Samuel”. [online]. [cit. 2020-09-22].

<sup>7</sup> *The Holy Bible: Old Testament*. [online]. [cit. 2020-09-22].

of Deuteronomy“ (Kapitola 18, verše 10-12), která říká, že pokud žena bude mít sny, pozorovat znamení, vykládat budoucnost atd., jedná se o ohavnost v Božích očích: „10 Neither let there be found among you any one that shall expiate his son or daughter, making them to pass through the fire: or that consulteth soothsayers, or observeth dreams and omens, neither let there be any wizard, 11 Nor charmer, nor any one that consulteth pythonic spirits, or fortune tellers, or that seeketh the truth from the dead. 12 For the Lord abhorreth all these things, and for these abominations he will destroy them at thy coming.“<sup>8</sup> “Prophecy of Isaias“ (Kapitola 8, verš 19) přirovnává hady k věštcům, mumlajícím kouzla, protože u nich pravdu nenalezeme, pouze u Boha ano: „19 And when they shall say to you: Seek of pythons, and of diviners, who mutter in their enchantments: should not the people seek of their God, for the living of the dead?“<sup>9</sup> Z těchto konkrétních pasáží Písma lidé ve středověku usuzovali, že je čarodějnictví pohanská pověra a praktikování čar je halucinací (Streerer, 2008).

Ve středověku se ve 13. století ujal pronásledování čarodějnic v Evropě německý mnich a inkvizitor<sup>10</sup> Konrád z Marburgu. Lidé obvinění z kacířství neboli hereze (heresy) měli u soudu pouze dvě možnosti: přiznat svou vinu, nebo ji popřít. Pokud se k čarodějnictví přiznali, inkvizitoři jim oholili vlasy a stanovili pokutu. Ze strachu z bolesti se přiznali všichni, ačkoli byli nevinní. Konrádův způsob vymáhání přiznání spočíval totiž v mučení obžalovaných do doby, než mu pověděli jména dalších magiků, tzv. „vinných kacířů“ (guilty heretics). Konrádův hon na praktikanty magie se týkal všech společenských vrstev, šlechtu nevyjímaje. Jeho současníci považovali inkvizitorovy metody za drsné. Po jeho smrti se němečtí biskupové vrátili k umírněnějšímu a férovému výslechu podezřelých (Cross, 2005). Další německý, ale už renezanční lékař a přírodní filosof Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim ostře vystupoval proti pověrám a víře v čarodějnice. (Shelley, 2014)

Na sklonku 15. století se situace s „honem“ na čarodějnice přiostrčila. Tehdejší papež sám pověřil organizaci, Svatou inkvizici (the Holy Inquisition, nebo též the Spanish Inquisition), k rozpoznání, pronásledování a následnému ztrestání všech praktikantů magie. Návodem, jak jednat, se pro inkvizitory stala kniha *Malleus maleficarum*, sepsaná mnichem Heinrichem Kramerem (Heinrich Institoris). Tyto hony a následně procesy probíhaly po celé Evropě. Byly spjaty s politickou nespokojeností (např. touhou po náboženské jednotě ve Španělsku, kde se terčem

---

<sup>8</sup> *The Holy Bible: Old Testament*. [online]. [cit. 2020-09-22].

<sup>9</sup> Tamtéž.

<sup>10</sup> „someone who asks a lot of questions“ *Cambridge Dictionary*. „Inquisitor“. [online]. [cit. 2021-02-27].; „one who is unduly harsh, severe, or hostile in making an inquiry“ *Merriam-Webster*. „Inquisitor“. [online]. [cit. 2021-02-27].

inkvizitorů stali Židé) nebo s rozšířením nemoci (např. moru či epidemie)<sup>11</sup>. Mezi nejkrutější patří procesy ze 17. století z oblasti německého Bambergu, kdy téměř tři sta lidí, včetně dětí, bylo popraveno. V této době se hony na čarodějnice rozšířily za hranice Evropy, konkrétně do amerických kolonií (Streeter, 2008).

Americkým koloniím se blíže věnuje čtvrtá kapitola této diplomové práce. Tato kapitola je stěžejním opěrným bodem pro literární analýzu, kterou se zabývám v praktické části.

---

<sup>11</sup> *Britannica*. "Spanish Inquisition". [online]. [cit. 2021-02-27].

## 2 Gotická literatura a magická moc

Čarodějnictví je jedním z typických motivů a témat gotické literatury, která je předmětem této kapitoly, která pojednává o jejích rysech, dále představuje přední americké autory tohoto žánru, a v poslední řadě se věnuje postavám čarodějnic a čarodějů, společně s původem jejich schopností, vzniknuvších z nadpřirozeného anebo přirozeného, tj. lidského zla na základě tradice britského či amerického gotického románu.

### Vznik gotické literatury

Gotickou literaturou se rozumí literatura, jež vznikla na základě strachu z neznáma, iracionálna, a neuposlechnutí morálního standardu v 18. století. Mezi hlavní témata gotické literatury se řadí ideály, individualita, a především tajemná dualita viktoriánské doby. Díla označována jako gotická představují hrozbu pro společenské hodnoty té doby. Pod tímto termínem si představme příběhy inspirované nepochopeným, např. nadpřirozenými a přírodními silami, iluzemi, náboženským a lidským zlem, sociálními přestupky, duševní korupcí aj.

Čtenáři jsou gotickými písemnostmi fascinováni především díky iracionálním, morálně kontroverzním a fantastickým zápletkám v ději. Zkoumání protikladů mezi dobrem a zlem, světlem a tmou, rozumem a pověrou rozlišují dualitu přijatelného a nepřijatelného pro zajištění společenské rovnováhy. A to je přesně to, co pohání dynamiku gotického děje – vztah mezi realitou a fantastikou, přirozeným a nadpřirozeným, současným a minulým, civilizovaným a barbarským, racionálním a smyšleným.

Gotická literatura se soustředí na přestupky a úzkost pocházející z kulturních limitů, které daly vzniknout ambivalentním emocím, založeným na touze a moci. Těchto motivů si čtenář všímá v rámci mučivého, roztržitého vyprávění, typického pro tento žánr. Proto autoři zakomponovávají do svých textů prvky jako např. záhadné incidenty, hrozné obrazy a život ohrožující pronásledování. Všechny tyto prvky jsou zvýrazněny přítomností nadpřirozených postav, jakými jsou strašidla, příšery, démoni, mrtvolky, vědci, šílení, a zločinci.

### Znaky gotické literatury

Gotická atmosféra je ponurá a tajemná, signalizuje čtenáři návrat do minulosti, a tím evokuje pocity hrůzy. Krajiny gotických děl jsou odcizené, plné hrozeb. Většinou se jedná o divoké, hornaté oblasti. Později v 19. století došlo k prolnutí tohoto přírodního prostředí s původními gotickými

architektonickými prvky, např. labyrintem ulic, chátrajícím gotickým hradem, opatstvím, kostelem nebo hřbitovem.

V gotických dílech převyšují emoce nad rozumem. Ambivalence a nejistota vedou čtenáře k mýtům a legendám, folklóru, magickým světům, příběhům duchů a příšer, hrůze a, v neposlední řadě, dobrodružství. V souvislosti s fantazií nezkrocenou rozumem byla tato doba pro spisovatele z hlediska inspirace neomezenou. Bezmeznost je součástí gotického žánru. Jedná se o protipól k přísným estetickým pravidlům, trvajících na symetrii.

Moc společně s násilím ohrožuje hodnoty lidí, a právě díky tomu se může zrodit tzv. *gotický padouch* (*gothic villain*), např. ze sociálního úpadku, zlovyků, touhy, nejistoty ohledně moci a práva, a dále také z politické situace (revoluce atd.). Gotické postavy jsou charakterizovány svými hříchy a přestupky. Za jejich dílo byly považovány nepřírozeně překroucené přírodní zákony a fantastické události, čímž byla překročena realita a hranice lidských možností. Z toho vyplývá, že *gotický padouch* vládne ďábelskou silou, která se manifestuje jako intriky, zrada, vražda, spiknutí, kriminální chování, násilná povaha, sobecké ambice, nenasytná vášeň, nemorálnost a tělesná touha. Taková literární postava pociťuje odcizení, nedostatek sebekontroly a stejně jako divoká příroda, nemůže být spoutaná (v tomto případě společenskými konvencemi). (Crow, 1999)

Mezi přední americké (pro mou práci stěžejní) autory gotické literatury se řadí Charles Brockden Brown (1771-1810), Nathaniel Hawthorne (1804-1864), a Edgar Allan Poe (1809-1849). Brownovy prózy se soustředí na reálnou stránku věcí, např. dílo *Wieland* (1798). Hawthorne se na druhou stranu soustředí na skloubení gotických a romantických prvků, např. v dílech *The Scarlet Letter* (1850) nebo *Young Goodman Brown* (1835). A Poe klade důraz na imaginaci a nadpřirozeno, např. v dílech *William Wilson* (1839) či *The Fall of the House of Usher* (1839). Rozmanitost gotického žánru umožnila těmto autorům experimentovat, ačkoli vycházeli z obdobného základu (Botting, 2004; Bradbury and Ruland, 1993).

## **Gotická literatura s motivem magie**

Gotická literatura, které se věnuji v následujících kapitolách, má jeden společný, přední a zároveň fantastický rys, a sice kouzla. V tradičních pohádkách je úlohou magie moudrost a ponaučení. Literární náměty z oblasti čar a kouzel vznikají ze základních potřeb lidí, např. hledání, velké dobrodružství, sny a tužby, odplata za ránu osudu aj.

Fantastika s obrazotvorností fungují jako zaklínadlo, mohou vést k zapomnění, rozptýlení a úniku od skutečných problémů dnešního světa. Někdy je obrazotvornost pro vnímání skutečných

problémů naopak důležitá. V goticko-fantastickém vyprávění proto vystupují postavy s výjimečnými schopnostmi (v případě mé práce, čarodějnice), schopné přetvářet svět dle své vůle. To se dotýká celé oblasti iracionálna.

Moc, kterou takové postavy používají, je zakořeněna v našem každodenním životě. Už od narození jsme vydáni autoritativním osobám (matka, otec atd.) a prožíváme nerovnost moci. Tajná přání, sny, potřeby, to všechno vyvíjí tlak, proti kterému stojí společnost se svými pravidly. Jakákoli individuální moc se může dostat do sporu se společenskými normami, které dusí a omezují.

Představa o tzv. „vysněných“ schopnostech na poli magie je rozličná, můžeme mít na mysli např. levitaci, přenášení z místa na místo, čtení myslí, schopností hýbat věcmi na dálku, neviditelnost, vznášení, zmenšení apod. Můžeme použít kouzelné předměty, díky kterým se síla projeví (kouzelná hůlka nebo lektvar). U čarodějnic se většinou hovoří o *moci mnohostranné*, tzn. jejich moc je pravděpodobně bezmezná a může vést ke všem výše zmíněným jevům (Heldová, 1985).

## 2.1 Charakteristika čarodějnic, čarodějů

Dle společnosti je podstatou čarodějnictví odlišnost, která může nabývat mnoha podob, jako např. deviantní a sexuální chování, nedostatek studu a nahota, nezdrženlivost, šeredné rysy, zalíbení ve tmě a nočních zvířatech, komunikace s duchy a démony, tajná shromažďování, rituály, zabíjení novorozenců či kanibalismus. Postavy čarodějnic a čarodějů nejsou omezeny pouze těmito výše uvedenými charakteristickými rysy. Jsou charakterizovány i rysy fantaskními a pohádkovými jako je např. schopnost létat, přeměnit se ve zvíře, změnit věci, stát se neviditelným/neviditelnou, mluvit se zvířaty či měnit běh přírody (Behringer, 2016).

Stěžejní schopností postav čarodějnic a čarodějů je magie, díky které je můžeme odlišit od dalších typů postav. Vladimír Propp rozděluje magii do tří kategorií: magie *imitativní*, magie *smíchu* a magie *totemistická*. Motivy *imitativní magie* vycházejí z jiného pojetí prostoru, času a množství. Proto je nutné přihlédnout ke smýšlení dané doby, tzn. kategorizovat a poznat historické příčiny. Motivy *magie smíchu* zdůrazňují protichůdnost života a smrti. Smích život probouzí a doprovází, naopak jeho absence představuje smrt. Propp tuto skutečnost nazývá *smějící se peřejí, peřejí smíchu*, tj. na jedné straně tohoto předělu je smích nutný, na druhé zakázán. Naznačuje tak, že se smějí pouze živí. Motivy *totemistické magie* jsou založeny na moudrosti a umu. Učený nabývá vlastností učitele nadpřirozenou rychlostí, a téměř vždy jej překonává. Z tohoto důvodu se hrdina rozhodne k odchodu, který odráží jeho motivaci předat získané znalosti



a dovednosti. Z toho vyplývá, že se stává učitelem a jeho kanonická cesta se rámcově uzavírá (Propp, 1999).

## **2.2 Nadpřirozené a lidské zlo (britský vs. americký gotický román)**

Dalším faktorem, který může ovlivnit nazírání na postavu čarodějnice nebo čaroděje, je původ magických schopností. V britském gotickém románu se objevuje zlo nadpřirozené (postava je duchem, démonem apod.) i lidské (vycházející z vnitřních pohnutek lidí). Tato práce je ale zaměřena především na zlo lidské, které je pro americkou gotickou tradici stěžejní. V britském kontextu je hlavní hrdina nevinný a hrozí mu nebezpečí od zloducha (villain) – toto nebezpečí je spojeno se zlem lidským a vnějším. Kdežto lidské zlo vnitřní vzejde z působení zla na hrdinu: jedná se o faustovskou tradici, kdy zlem opředaná postava hrdinu „kazí“, hrdina se mění.

V americkém gotickém románu je kladen důraz na lidské vnitřní zlo. Specialistou na tento typ postav byl například E. A. Poe, který svou pozornost upírá na zločince, kteří ohrožují sami sebe, například konzumací alkoholu, drogy nebo hypnózou. Jak vypovídá název podkapitoly, schopnosti provázané zlem může postava čaroděje či čarodějnice ovládat na základě nadpřirozených nebo vnitřních pohnutek. To, co spojuje tyto lidské pohnutky v americké literatuře, je tedy vůle především zlá. V některých případech si čarodějnice ani neuvědomuje, že ubližuje druhým, v dalších případech se jedná o záměrné ublížení, avšak činitel se považuje za oběť, nebo v poslední řadě se jedná o náboženský fanatismus. Uvedu příklad Charlese Brockdena Browna, stěžejního raného amerického autora – hrdina slyší „boží“ hlas, ale ve skutečnosti je to břichomluvec, který s ním manipuluje. Na základě této manipulace hrdina zabíjí členy rodiny, protože mu to hlas přikázal. (Botting, 2004).

### 3 Britská literatura s čarodějnickou tematikou do 16. stol.

Přestože se tato diplomová práce zaměřuje na díla amerického původu, je nezbytné zmínit evropský kulturní, sociální i literární vliv do doby, než puritáni odpluli do Ameriky. Evropský charakter, v tomto případě charakter britské literatury zaměřené na magii, je výchozím vzorem pro zaoceánské, v případě mé diplomové práce americké, umělecko-literární alternace. Tato kapitola představuje středověké legendy a díla Williama Shakespeara.

#### 3.1 Artušova doba

Již od dob krále Artuše (5.-6. stol. n.l.) jsou celosvětově známé legendy o Merlinovi (též Merlinus nebo Merlyn) a Morganě Pendragon (též Morgan le Fay). Mnoho literárních i filmových zpracování pojednává právě o výše zmíněném čaroději a čarodějnici keltského původu. Jako další významnou čarodějnici z této doby zmíním Nimue, též známou jako Viviane, nebo the Lady of the Lake (česky Jezerní paní nebo Paní jezera).

Merlin je čaroděj a prorok z legend o králi Arthurovi (česky Artušovi). Nejedná se pouze o fiktivní, nýbrž i historickou postavu, poprvé zmíněnou v díle kronikáře Nennia a téměř současně i v díle kněze Geoffreye z Momouthu *Prophetiae Merlini* (volně přeloženo jako *Merlinova proroctví*). James Knowles pojednává o Merlinovi především v počátečních kapitolách svého díla *The Legends of King Arthur and His Knights*. Merlinův příběh začíná momentem jeho narození, které je spojeno s narozením bez otce (jeho otec měl být ďábel nebo pohanský bůh). Merlin je později doporučen jako oběť pro úspěšnou stavbu hradu krále Vortigerna. Merlin podniká vyšetřování místa stavby a zjišťuje, že se pod zemí nachází jezero. Král ho nařizuje vysušit, to ale probudí dva na dně spící draky, kteří spolu začínají bojovat a narušovat stabilitu hradu.

Merlin dále stojí i za stavbou Stonehenge. Prorokuje totiž věčný britský monument, který má být postaven ze speciálních kamenů, dovezených z Afriky a postavených do kruhu. Dalším proroctvím, již za vlády Uthera Pendragona, je narození králova syna Arthura, který je pochopitelně dědicem a budoucím králem. Arthur však není vychován jako princ, ale vyrůstá v utajení u sira Ectora. Sjelo se mnoho mužů, kteří toužili vytáhnout meč Excalibur z kamene a stát se králem. Vybízel je totiž nápis na meči: „*Whoso pulleth out the sword from this stone is born the rightful King of Britain.*“<sup>12</sup> Meč ovšem na Merlinův popud vytáhne mladý Arthur, zjišťuje svůj skutečný původ,

---

<sup>12</sup> KNOWLES, James. *The Legends of King Arthur and His Knights*. [online]. [cit. 2021-07-18]. S. 12.

a stává se králem. Během vlády Arthura Merlin přechází od proroctví k opravdové magii, kterou využívá na bitevních polích v králův prospěch.

Existují dvě legendy, které vyprávějí příběh Arthura získávajícího meč Excalibur. První, výše zmíněnou, je legenda o vytažení meče z kamene. V centru druhé legendy stojí čarodějnice Nimue (fairy-like enchantress). Tento meč měl být použit pro ztrestání rytířů, kteří Arthurovi přísahali věrnost, ale okamžitě ho po nástupu na trůn zradili. Avšak vydání meče do Arthurových rukou bylo záludné a plné nejistoty, což jsou typické vlastnosti „sličného lidu“, tj. víl. „[...] *that sword is mine, and if thou wilt give me in return a gift whenever I shall ask it of thee, thou shalt have it.*“<sup>13</sup> Nimuina magie v meči ochraňuje nositele před krvácením, tzn. i smrtí. Alternace této legendy říká, že Nimue získala do vlastnictví meč Excalibur až poté, co ho rytíř (Griflet) z rozkazu umírajícího krále Arthura hází do vod jejího jezera. Z vody se vynoří ruka Jezerní paní, jež meč chytí (Knowles, 2004).

Další alternativou je vztah mezi Merlinem a Nimue. Grafický román Toma Wheelera a Franka Millera *Cursed*, česky *Prokletá* (2019), se stejnojmennou seriálovou adaptací (2020), přináší nové pouto mezi Merlinem a Nimue. Příběh Excaliburu, který má ve vlastnictví Nimuina matka, je jiný než v původních legendách. Nimuina matka při své smrti vysloví přání, aby se meč dostal do Merlinových rukou. Tím započne Nimuina cesta, která vede k jejímu zjištění, že kouzelník Merlin je jejím otcem (Wheeler and Miller, 2019).

Nyní se vrátíme ještě k původním středověkým legendám. Do Merlinova příběhu vstupuje Arthurova nevlastní sestra a další kouzelnice (the great enchantress) Morgana Pendragon, jejíž přítomnost opět příběh Excaliburu alternuje. Obávaný trpaslík Damas, otec Morgany a protivník koruny, vsazuje do cel Arthurovy rytíře, což se králi nelíbí. Řešením je souboj o moc. Když se k němu schyluje, Damas se zachová zbaběle a místo sebe si vybírá šampióna. Onen šampión (sir Accolon) je vybaven Morganou vyrobeným začarovaným mečem, velmi povedené kopii Excaliburu. Navíc již provdaná Morgana přislíbí stát se v případě vítězství Accolonovou milenkou, což potvrzuje již v předchozí kapitole zmíněné tvrzení, že magie svádí k promiskuitě a polygamii. Šampión podléhá zraněním z boje a Arthur hází protivníkům zkopírovaný meč do Nimuina jezera, aby už nikdy nebyl nalezen. Vztah mezi Arthurem a Morganou je nenávistný, jsou totiž „smrtelně“ zneprátení až do konce svých dní (Knowles, 2004).

---

<sup>13</sup> KNOWLES, James. *The Legends of King Arthur and His Knights*. [online]. [cit. 2021-07-18]. S. 15-16.

## 3.2 Shakespearova doba

Když se přesuneme do renesanční éry Williama Shakespeara, nalezneme v jeho dílech též postavy čarodějnic a čarodějů. Dramata *Macbeth* (1606) a *The Tempest*, česky *Bouře* (1611), poskytují hlubší vhled do nitra magii ovládajících postav, než tomu bylo v dřívějších příbězích.

V *Macbethovi* se objevuje trio čarodějnic, v originále nazývané the weird sisters, jejichž proroctví, přesněji řečeno příslib královského trůnu, začne v *Macbethovi* podněcovat touhu po moci. Jejich chtíč zvyšuje i nabádání manželky k zabití krále Duncana. *Macbeth* nedokáže nadále vzdorovat manželčinu přesvědčování, které u něj z pochyb přeroste v posedlost po moci, a proto v noci krále zabije. Titul krále však *Macbethovi* nestačí, obává se totiž druhého proroctví čarodějnic o možnosti, že Banquovi potomci budou vládnout několik generací. Proto se král vydává Banqua zavraždit a pronásleduje i jeho syny. *Macbeth* si znovu nechá vyložit budoucnost, aby věděl, jaká je jeho situace. Další proroctví spočívá v tom, že smrt mu může přinést jen ten, kdo nebyl zrozen z lůna ženy. To králi dodá pocit nepřemožitelnosti, neboť každý je zrozen z lůna ženy. Nicméně věštba se naplní, když *Macbethovi* vezme život *Macduff*, který na svět přišel císařským řezem. Shrnutím charakteristiky čarodějnic v tomto díle je, že působí chaos, neříkají nic přímo a uceleně, dokáží prorokovat, a v neposlední řadě vyvolávají u *Macbetha* negativní emoce jako závist, pochybnost, chtíč a touhu po moci, a navíc podsouvají *Macbethovi* hrůzoplňné vidiny.<sup>14</sup>

V dramatu *The Tempest* disponuje magií postava jménem Prospero, pravý vévoda milánský. Touha po moci ovládla jeho bratra Antonia, který ho poslal v dřevěném člunu na moře. Prospero se však díky kouzlům zachrání a doplouvá na ostrov, kde žije čarodějnice Sycorax. Prospero ji zabíjí a podmaňuje si jejího syna Calibana. V tomto okamžiku Prospero ovládá pomsta a vůbec si nepřipouští možnost odpustit křivdu, která na něm byla spáchána. Caliban začíná pociťovat totéž, a proto začne studovat kouzelníkovy knihy, aby unikl. Bohužel je čarodějem přistižen. Čtenář by očekával trest, avšak Caliban se dočká odpuštění. Shrňme-li charakteristiku čaroděje Prospera v této romanci, lze říci, že je ovládán svými negativními emocemi, bylo mu ukřivděno a ublíženo, a díky nadpřirozeným schopnostem se povyšuje nad Calibana, vojáky i další postavy. Zároveň je nutno dodat, že v závěru se jeho postava nakonec změní v dobrou a přívětivou.<sup>15</sup>

---

<sup>14</sup> SHAKESPEARE, William. *Macbeth*. [online]. [cit. 2021-07-18.]

<sup>15</sup> SHAKESPEARE, William. *The Tempest*. [online]. [cit. 2021-07-18.]

## 4 Historie a vývoj americké literatury s čarodějnickou tematikou

Americká literární tradice zaměřená na téma čarodějnictví měla odlišný vznik i vývoj. Proto následující kapitola pojednává o čarodějnictví na americkém území v minulosti, tzn. o puritánech osidlujících Ameriku, jejich víře, sociokulturním prostředí, každodenním životě, odmítání fantazie, vytěsňování reality a čarodějnických procesech.

Kapitola též popisuje tři nejznámější současná čarodějnická a protičarodějnická hnutí na území Ameriky, kterými je *McCarthyism*, *New Age* a *WICCA*.

### 4.1 Historie puritanismu

Tato podkapitola je věnována vysvětlení termínu *puritanismu* a začátku historického dění na americké půdě. Je důležité si vymezit termíny jakými je právě *puritanismus* nebo též *puritánství*, přiblížit, jak probíhalo osidlování Ameriky stoupenci této víry a, v neposlední řadě, připomenout hlavní principy a myšlenky, kterými se tito lidé řídili.

#### 4.1.1 Puritanismus

Puritáni (Puritans) jsou náboženskou skupinou pocházející z Anglie, vzniknuvší za vlády královny Alžběty I. (Queen Elizabeth I) v letech 1558 až 1603. Za vlády Alžbětina otce Jindřicha VIII. Tudora (Henry VIII nebo Henry Tudor) v letech 1509 až 1547 vzniklo na území Anglie (roku 1534) nové protestantské náboženství, a sice anglikánská církev (the Church of England nebo the Anglican Church), jehož hlavou se stal sám Jindřich. Tato církev vznikla díky sporu právě Jindřicha VIII. s papežem Klementem VII., kterému Svatý otec odmítl anulaci manželství s Kateřinou Aragonskou (Catherine of Aragon), o kterou zažádal roku 1527. Z tohoto manželství se narodila dcera Marie (Mary I nebo Mary Tudor, přezdívána „Bloody“ Mary). Později nově zvolený arcibiskup z Canterbury, Thomas Cranmer, Jindřichovo manželství anuloval, a to králi umožnilo další sňatek, tentokrát s Annou Boleynovou (Anne Boleyn). Za tento čin papež Klement Jindřicha exkomunikoval, tzn. vyloučil ze společenství církve. Z tohoto nově nabytého svazku s Annou se narodila právě již výše zmíněná Alžběta. Ta ovšem hned na trůn po Jindřichově smrti nenastoupila, přednost měl mužský potomek z třetího králova manželství s Janou Seymourovou (Jane Seymour) Eduard VI. (Edward VI), a poté již výše zmíněná starší dcera z prvního manželství, Marie I. (Ritchie, 1985; Meyer, 2010)

Po Alžbětě I. nastoupil na trůn skotský král Jakub VI. Skotský, a stal se Jakubem I (James I), králem Anglie (1603-1625). Katoličtí i protestantští reformátoři toužili využít této změny

v nástupnictví ve svůj prospěch tak, aby zredukovali sílu a moc Anglikánské církve. Puritáni se začali cítit ohroženě kvůli králově sympatizování s katolíky, nikdo tehdy nevěděl, že je ve skutečnosti král Jakub též katolíkem. S Jakubovou podporou se úřadující anglikánské církvi dostalo pravomoci zvýšit pronásledování všech náboženských disidentů. Kvůli těmto důvodům opouštějí první skupiny puritánů Anglii a vydávají se hledat bezpečné útočiště pro sebe a své náboženské přesvědčení. (Meyer 2010)

Toto období krásně vyobrazil William Shakespeare ve svém dramatu *Bouře (The Tempest)*, jehož inspirací byly právě dobové zápisky z osidlování Ameriky, například příběhy ztroskotaných lodí na „začarovaných“ Bermudách: „[...] *the Bermudas, islands that were said to be enchanted and inhabited by witches and devils.*“<sup>16</sup> Toto fantastické prostředí vyzývá Shakespearovy soudobé myslitele a aristokraty vnímat osidlování nového neznámého území dvojznačně, buď jako místo s příslibem nového začátku, anebo hroživou pohromou a smrt. Na rozdíl od známé Evropy, je americké území spojené s obavami, úzkostí, strachem a hrůzou z exotična a neznáma: „[...] *in a safe New World. But the presence already in America of Old World corruption, as well as local demonic spirits and monsters, undermines [...] safety.*“<sup>17</sup> Tato atmosféra umožnila Shakespearovi mísit reálné motivy s imaginárními.

Anglie jako evropská velmoc, v tuto dobu upínala své zájmy k námořnictvu, světovému průzkumu a kolonizaci Nového světa (the New World) na území amerického kontinentu. Avšak na jejím území začala krvavá občanská válka, během jejíchž bojů v následujících třiceti letech byly tisíce puritánů a katolíků stíhány, vězněny a mučeny, což později vedlo ke svržení Jakubova syna Karla I. (Charles I) z trůnu roku 1649. Nástupce Oliver Cromwell spolu s puritány převzal kontrolu nad vládou. Cromwellova vláda trvala jedenáct let. Poté byla ukončena návratem krále Karla II. (Charles II) z francouzského exilu roku 1660, díky čemuž puritáni ztratili kontrolu nad anglickým parlamentem.

Puritánství je tedy výsledkem náboženské reformace probíhající na území Evropy v 16. století. Tato doba je především érou dvou náboženských protestantských hnutí, luteranismu nebo též luteránství a luterství (Lutheranism), a kalvinismu (Calvinism), a dále érou vzniku již výše zmíněné anglikánské církve. Luteránství je pojmenováno po německém reformátorovi Martinu Lutherovi (1483-1546), a kalvinismus po švýcarském reformátorovi Janu Kalvínovi (John Calvin, 1509-1564). Dle puritánů se církev anglického krále Jindřicha VIII. nenávratně vzdálila od katolické

---

<sup>16</sup> ELLIOTT, Emory. *The Cambridge Introduction to Early American Literature* (2002). S. 2.

<sup>17</sup> Tamtéž.

zbožnosti a měla by se očistit. To je důvod, proč se puritáni rozhodli oddělit od anglikánské církve a založit si církev vlastní (Elliot, 2002; Meyer, 2010)

#### 4.1.2 Osídlení Ameriky puritány a jeho sociokulturní pozadí

Tato podkapitola se krátce zmíní o objevení Ameriky Columbem a španělské inkvizici, ale především se bude věnovat osidlování Ameriky puritány, které je pro formování americké literatury hlavním.

Od objevení Ameriky si mnozí Evropané nárokovali vlastnit tuto novou zem. Během sedmnáctého století začaly Ameriku zaplavovat vlny přistěhovalců z Evropy, které toužily po novém začátku, penězích, a bezpečí před náboženským nebo politickým soudním stíháním.

Podle anglikánské církve představovali puritáni národní hrozbu z důvodu podryvání královské autority. Proto utekli z Anglie do Nizozemí, kvůli náboženské svobodě. Obavy ze ztráty jazyka a identity, a dále i z možného útoku katolického Španělska (spolu se španělskou inkvizicí) na Nizozemí, se rozhodli přeplout do Ameriky. Cílem uprchlíků byl vznik politicky autonomní kolonie na americkém území, kde by byli svobodní a neomezovaní. (O'Callaghan, 2004; Procházka 2002) <sup>18</sup>

První tři kolonie, a později i osady, vznikly na východním pobřeží Ameriky. Jednalo se o kolonii *Jamestown colony* s osadou *Jamestown* v zátocě Chesapeake (Chesapeake Bay) ve Virginii, který založil kapitán John Smith. Během let 1552-1603 za vlády královny Alžběty I. se evropské národy v čele se Španělskem, Francií a Portugalskem, snažily získat nová území a bohatství, které nabízel Nový svět. Krátce po její smrti Jakub I. pověřil London Trading Company, aby na území Virginie založila další osadu, právě výše zmíněný *Jamestown* (roku 1607). Další dvě kolonie vznikly na území *Nové Anglie (New England)*. Druhou vzniknuvší osadou byl *Plymouth* v oblasti Cape Cod v Massachusetts, založen roku 1620 puritány. Třetí kolonií v massachusettské zátocce byla *the colony of Massachusetts Bay*, nyní jen *Boston*, založena roku 1630 další skupinou puritánů vedenou Johnem Winthropem. Osadou této kolonie se stalo městečko nesoucí název *the City upon the Hill*. (Elliot, 2002; Ritchie 1985)

Amerika puritánům nabízela žít, jak věřili, že Bible káže. Mezi jejich stěžejní náboženské myšlenky patří např. zvýšit efektivitu puritánského záměru spolu se šířením víry, odsouzení zábavy (např. výzva ke zrušení divadel <sup>19</sup>), zajištění zázemí bez předsudků pro své věřící potomky, konverze

---

<sup>18</sup> OpenStax. U.S. History. "Puritan New England". [online].

<sup>19</sup> OpenStax. U.S. History. "Puritan New England". [online].

domorodců ke své víře, informovat a vzdělat neznalé, reformovat bezpráví, nebo zaměstnat nečinné. (Baym and Levine, 2012)

Jak jsem již uvedla výše, první osadníci z Evropy dopluli na území dnešního Massachusetts již v prosinci roku 1620 na lodi jménem *Mayflower*. Tato skupina anglických puritánů-poutníků, odcestovala do Ameriky s cílem volně šířit a rozvíjet své náboženské myšlenky. Tito poutníci se dostali na sever daleko od virginské kolonie *Jamestown*, tj. mimo jurisdikci britské vlády. Před vyloďením podepsali tito poutníci 21. listopadu 1620 tzv. *the Mayflower Compact* (*mayflowerská smlouva*). Tento dokument je zavazuje ke společné práci pro dobro všech spoluosadníků, a dále ke spravedlivým a rovnoprávným zákonům nově vznikuvší osady: „*Few people had more pertinent preparation to reteach the English [...]*.“<sup>20</sup> Tento dokument podepsalo všech čtyřicet jedna cestujících. Dodnes je tato smlouva považována za první důležitý dokument demokratické vlády na americkém území, leč se v kontextu sedmnáctého století v Americe hovoří spíše o náboženské vládě, tedy o teokracii. (O'Callaghan, 2004; Procházka 2002)

Po vyloďení se vedení kolonie, kterou pojmenovali *Plymouth Colony*, ujali vzdělaní muži, kteří vystudovali oxfordskou nebo cambridgeskou univerzitu (např. William Bradford). V Anglii to byli právě ti, jenž zpochybňovali praktiky Anglikánské církve), a proto byli králem Jakubem I. stíháni ve snaze umlčet jejich nesouhlas s katolickou vírou a vládou. Po náročné plavbě byli puritáni zesláblí, nemocní a hladoví. Skromný denní příděl jídla sloužil ze začátku i jako platidlo. Potraviny byly rovnoměrně rozdělovány, jednalo se především o ovesnou mouku, olej, pitnou vodu, hovězí maso, a vejce. Později se strava rozšířila o ryby (jesetery a tresky), a dále o mořské kraby, husy, kachny, hrách, nebo dýně. (Baym and Levine, 2012)

Puritánská osada *Plymouth* vznikla na území Ameriky až příštího roku na jaře, tj. 1621. První zimu strávili přistěhovalci na lodi, kde jich většina kvůli nepříznivému chladnému počasí zemřela. Na jaře si proto začali stavět lepší bydlení. Dále se přes zimu v jejich komunitě rozvinuly nové sociální návyky, například snaha poslouchat se lépe navzájem, pozorněji vnímat, nebo si vše barvitěji představovat. (Schiff, 2015) S nově přizpůsobeným životním a společenskými zvyky se obyvatelé mohli vrátit k dřívějším řemeslům a službám. Dle Niny Baym se proto mezi puritány na americké půdě rozšířila následující povolání: tesař (carpenter), zedník (mason), zahradník (gardener), krejčí (tailor), kovář (smith), námořník (sailor), penězokaz (forger), rybář (fisher), drůbežář (fowler), vinař (husbandman), pilař (sawyer), přadláč (spinster), a tkadlec (weaver). (Baym and Levine, 2012)

---

<sup>20</sup> BAYM, Nina and LEVINE, Robert S. *The Norton Anthology of American Literature Volume A: Beginnings to 1820* (2012). S. 81.



Evropský životní styl se střetl s jiným způsobem života i jeho odlišnou vírou, tzn. s indiány (the Indians nebo the Native Americans). Avšak na počátku to byl jiný problém nežli odlišná víra, který trápil osady Evropanů, a sice hádky osadníků mezi sebou. Mezi *Plymouthem* a další ještě nezmiňovanou osadou jménem *Merrymount*, nebo též *Ma-re Mount*, přerostlo napětí v konflikt. *Merrymount* vedený Thomasem Mortonem, byl totiž osídlen pohanským obyvatelstvem z Evropy, ke kterému se puritáni postavili stejně jako později k Indiánům, tím mám na mysli nucenou konverzi k puritánskému víře. (Procházka, 2002)

Během prvních let osidlování se plymouthští osadníci dohodli s indiánským kmenem Wampanoag na vzájemně prospěšném obchodování. Tímto počinem se inspirovaly i ostatní osady, což časem přerostlo ve splynutí evropských a indiánských dovedností. Koncem listopadu 1621 proběhla poprvé oslava svátku Dne děkuvzdání (*Thanksgiving Day*). Přistěhovalci vzdali díky Bohu za dostatek úrody a zásob pro nadcházející zimu. V jejich nově nabitě soběstačnosti sehráli již výše zmínění domorodí Indiáni, kteří je naučili rybařit, lovit a pěstovat plodiny (např. kukuřici, konopí, brukev, tuřín, pastinák, mrkev, zelí apod.) (Baym and Levine, 2012) Indiáni byli početnou skupinou, se kterou bylo nutné udržet přátelský vztah, nebo ještě lépe, mít nad ní v očích Puritánů kontrolu. Proto se později Massachusettská společnost snažila o výše zmíněnou vynucenou konverzi ke křesťanství.<sup>21</sup> Z tohoto důvodu označuje Stacy Schiff puritány jako „rigorous Calvinists“, kteří jsou horliví a svérázní, tzn. že jsou protipólem ke klidné a otevřené kultuře v Americe již existující. (Schiff, 2015)

Jak již bylo naznačeno výše, novoangličtí puritáni mají vlastní vizi toho, jak změnit svět. Nové prostředí, jak uvádí Stacy Schiff, jim tuto vizi zprostředkovalo: „*On providential mission, they hoped to begin history anew; they had the advantage of building a civilization – a “New English Israel,” [...].*“<sup>22</sup> Jejich víra jim říká, že jsou vyvolenými, kteří mají nový pohanský svět převést z područí ďábla k víře v Boha. Ďábel je v puritánském pojetí pouze „vůdcem zlých andělů“, kteří se vzbouřili v nebi proti Bohu. Těmto andělům nikdy nebylo umožněno jednat mimo boží vůli. Bůh k puritánům promlouvá skrze boží prozřetelnost, tj. skrze příhody ze sféry každodenního života. Mezi takové jevy patří např. přírodní katastrofy, jevy na obloze, náhlá smrt nebo nemoci. A tyto úkazy jsou božím poselstvím k loajálnímu lidu. (Norton 2002)<sup>23</sup>

Pro přiblížení puritánské víry je nutné vysvětlit stěžejní pojem *covenant* (*smlouva, úmluva, stanovy*). „*According to them, the relationship between the Christian and his God was established*

---

<sup>21</sup> OpenStax. U.S. History. “Changes to Indian Life”. [online]. [cit. 2020-06-27].

<sup>22</sup> SCHIFF, Stacy. *The Witches – Salem, 1692: A History* (2015). S. 6.

<sup>23</sup> Human. LibreTexts. “The Puritans and the Indians”. [online]. [cit. 2020-06-27].

*in the form of a covenant (that is, the contract made by God first with Adam and then renewed with Moses and by Christ's sacrifice).*"<sup>24</sup> Tento *covenant* nese individuální rysy, a proto je puritánská kongregace<sup>25</sup> chápána jako komunita jednotlivě smýšlících lidí jedné víry. Každý puritán z kongregace věřil, že jeho činy jsou předurčené Bibli (Procházka 2002), a zároveň vedou nově přichozí k vytoužené jednotě a svobodě: „*The eyes of all people are upon us [...]. Thus began the American Dream.*“<sup>26</sup>

Další skupina anglických puritánů následovala plymouthskou první skupinu na americký kontinent. Během dalších deseti let se skupina čítající tisíce kolonistů rozrostla a usadila v dnešní oblasti Bostonu (the Boston Area), kde byla roku 1630 založena kolonie nesoucí název *the colony of Massachusetts Bay* s osadou jménem *the Boston settlement*. Byli to též uprchlíci před anglickým králem, vymáháním víry a právem, jako plymouthští puritáni. *The Boston settlement (Bostonská osada)*, později jen *Boston*, prosperovala od samého začátku, její populace se rozrůstala, a další lidé přicházeli. Prosperitu této kolonie zaručilo bohatství a lepší vybavení k výstavbě, než měli Pilgrims v *Plymouthu*, a dále založení Harvardské univerzity reverendem Johnem Harvardem v městě *Cambridge* roku 1636. Reverend věnoval přes čtyři sta knih pro edukaci přistěhovalců zejména v oblasti teologie a medicíny. (Procházka 2002)

Další osidlování Severní Ameriky bylo motivováno i něčím jiným než náboženskou svobodou. Jednalo se např. o lov tresky a následnou konzervaci solí. Proto se roku 1623 vydala loď *Fellowship* s posádkou rybářů do Ameriky. Ti později v Massachusetts založili osadu *Salem*, která je stěžejní pro mou diplomovou práci. (Donovan, 1968)

Donald A. Ritchie uvádí, že kolonii Massachusetts vedla menší skupina akcionářů jménem „freemen“, kteří založili zákonodárný orgán moci *the General Court*, jehož prvním zvoleným byl právě John Winthrop na pozici guvernéra. Guvernér a anglický panovník byli dva zástupci v nově vzniklém legislativním systému kolonie *Massachusetts*. Režidenti „freemen“ věřili, že vláda má povinnost přimět lidi poslouchat boží vůli. Toho se obávali. Avšak za dobu strávenou v Americe nevěděli, kdo právě Anglii vládne. O změnách například ve vládě se dozvěděli až po několika letech s nově přichozími emigranty. Proto došlo k sepsání vlastních zákonů, pravidel a norem. Svými zákony zavedli např. pravidelnou návštěvu kostela nebo trest za přílišné požití alkoholu. Roger Williams ze *Salemu* věřil, že *Massachusetts* nevymáhá své zákony správně, protože ti samí lidé nemohou být církví a státem zároveň. Williamsova opakovaná kritika rozněžovala vedení

---

<sup>24</sup> PROCHÁZKA, Martin. *Lectures on American Literature* (2002). S. 23.

<sup>25</sup> „a group of people who have come together in a religious building for worship and prayer“ *Cambridge Dictionary*. „Congregation“. [online]. [cit. 2021-09-28].

<sup>26</sup> PROCHÁZKA, Martin. *Lectures on American Literature* (2002). S. 28.

massachusettské skupiny, které ho proto chtělo zatknout. Podařilo se mu však utéci a schoval se se svými stoupenci v nově vznikuvší kolonii jménem *Providence Plantations*, později *Rhode Island*, jejíž obyvatelé příhodně patřili k nespokojeným lidem utíkajícím z kolonie *Massachusetts*. *Rhode Island* slíbil svým občanům jak náboženskou svobodu, tak oddělení státu od církve. (Schiff, 2015)

Osada *Salem* vítala stále více přicházejících migrantů, bohužel její půda nebyla natolik úrodná, aby pokryla potřeby této rychle rostoucí populace. Vedení *Salemu* se proto rozhodlo poskytnout část vnitrozemské půdy (směrem k Ipswich River) novým obyvatelům, kteří by svým přistěhováním ulehčili městské komunitě. Tomuto novému vnitrozemskému území se říkalo *Salem Village* nebo *Salem Farms*. Díky této úlevě se ze *Salemu* v sedmnáctém století stalo prosperující rybářské město s přístavem, který vydělával peníze navíc i z přidělených pozemků *Salem Village*. (Boyer and Nissenbaum, 1993)

## Války s Indiány

Jak jsem již nastínila výše (viz. 3.1), vztah mezi puritány a domorodými Indiány byl jednou klidný se zaměřením na spolupráci, podruhé zase agresivní a nepřátelský. Kromě boje šlo především o obchod, konverzi a smíšená manželství na obou stranách. Někteří Indiáni konvertovali ke Křesťanství (př. jsou Indiáni z kmene Wampanoag), naopak někteří kolonisté přijali způsob života Indiánů za svůj. Ve třicátých letech 17. století se vztahy mezi kolonisty a Indiány zhoršoval, poněvadž docházelo k sériím incidentů a ataků, které zvyšovaly napětí na obou stranách. Politické nešvary mezi osadami kolonistů, nebo naopak mezi indiánskými kmeny, situaci nijak neulehčovaly. Dalším faktorem, který přispěl k začátku válek s Indiány byla rostoucí rivalita ohledně opatření si zásob potravin na zimu.

Ozbrojený konflikt nesoucí název *Pequotská válka (the Pequot War)* byl prvním z mnoha bojů mezi kolonisty a domorodými Indiány. Začala ho puritánská aliance (Plymouthu, Bostonu a Saybrooku) se spojenci z kmenů Narragansett a Mohegan (rivaly pequotských Indiánů). Válka trvala dva roky (1636-1638). Cílem bylo vyhladit klan Pequot. 700 Indiánů z tohoto kmene bylo zabito nebo zajato a následně prodáno do otroctví do západní Indie. Tato krutost bělochů velmi rozlítla jejich domorodé spojence.

Další konflikt mezi osadníky a domorodými Indiány je známý jako *King Philip's War* (1675-1676). V tomto boji stála na jedné straně puritánská aliance Connecticutu s Massachusetts, a na straně druhé Indiáni kmene Narragansett z oblasti Rhode Islandu.

Ve stejnou dobu došlo ve Virginii k události známé jako *Bacon's Uprising*. Vznětlivý farmář Nathaniel Bacon se vzbouřil proti guvernérovi Williamovi Berkleymu, se záměrem rozpoutat válku s Indiány, jež by vedla k jejich vyhnání a následnému zabavení půdy. Bacon našel spojence v dalších farmářích i otrocích, společně uvěznilu guvernéra a roku 1676 vypálili osadu *Jamestown*. Baconova rebelie neměla dlouhého trvání, protože vzápětí byli jeho stoupenci poraženi a pověšeni. Následujícím nápravným vládním krokem bylo podepsání mírových dohod s domorodci.

I přes ztráty dosáhli kolonisté svého a jejich pozemky se díky krvavým válkám s domorodými Indiány rozšířily. Z toho vyplývá, že jejich moc na americkém území sílí. (Hourly History, 2019)

## 4.2 Znaky puritanismu

Puritáni byli přesvědčeni o narušené, upadající povaze lidstva. Vše správné bylo napsáno v *Bibli*. Když později puritáni začali psát svou vlastní literaturu, jednalo se primárně o série osobních příběhů ze životů jednotlivců, a dále o dějiny Nové Anglie. V centru těchto spisů stál vždy Bůh, který s puritány komunikoval za účelem ponaučení. Pro puritány bylo toto esenciální téma duchovně prospěšné. Stejný důraz na ponaučení kladli na psaní komunitních záznamů, i na přepisování pohřebních kázání, nebo líčení o životě a smrti svatých. Následným šířením puritánské víry se též staly nově sepsané biografie, autobiografie, deníky atd. Puritáni totiž věřili, že život jednotlivce je nerozlučně spjatý se životem skupiny.

Psychologickou rozmanitost nově vznikajících literární žánrů na americkém území poskytla zkušenost s konverzí, která byla nedílnou součástí puritánského náboženského života. Psychologický boj těla proti duši, tzn. boj ďábla proti boží spáse je fundamentálním a opakujícím se scénářem komunitního dění.

Mezi první dochovaná díla z puritánského osidlování Ameriky patří deníky a autobiografie. Thomas Shepard I. napsal řadu deníků (př. *Three Valuable Pieces ... A Private Diary*, nebo *Meditations and Spiritual Experiences of Mr. Thomas Shepard*), které vyšly ve sborníku pod názvem *The Autobiography of Thomas Shepard*. Michael Wigglesworth si též psal deník, který především pojednává o jeho mladistvých obavách: „[...] documents his youthful fears of damnation brought on by sexual desire, masturbation, and nocturnal emissions and his guilty feelings over his anger toward his father“.<sup>27</sup> Michaelův deník vyšel pod názvem *The Diary*. Dalším autorem autobiografie je Increase Mather s dílem *Autobiography of Increase Mather*. Tento deník psal pro své potomky, kterým chtěl dokázat svou nezdolnou víru během soudních procesů. John Bunyan

---

<sup>27</sup> ELLIOTT, Emory. *The Cambridge Introduction to Early American Literature* (2002). S. 55.

popsal ve svém díle *Grace Abounding to the Chief of Sinners* životy svatých, které se po smrti ubírají předurčeným směrem spásy. V neposlední řadě do této skupiny spisů patří *The Diary of Cotton Mather for Years 1681-1708*, a *The Diary of Cotton Mather, D.D., F.R.S. for the Year 1712* od autora jménem Cotton Mather, který v denících mísil motivy obřadní s civilními. Posledním autorem deníku byl Samuel Sewall s dílem *Diary of Samuel Sewall*.

Důležitým momentem koloniální puritánské literatury byl odklon od deníků, autobiografie a biografie. Tento odklon probudil umělecké cítění Puritánů, z něhož následně vznikají nové literární žánry. John Norton napsal dílo *Abel Being Dead Yet Speaketh: A Biography of John Cotton*, které popisuje život pastora Johna Cottona. Dále Increase Mather napsal dílo o svém otci *The Life and Death of That Reverend Man of God, Mr. Richard Mather*. A samotný Cotton Mather napsal dílo *Parentator* o Increase Matherovi. Všechna tato díla mají společné to, že popisují životy někoho jiného, někoho, kým byli autoři inspirováni.

Jak uvádím výše, odklon od deníků přispěl k rozvoji jiných žánrů, jakým byla např. formální historie puritánské Nové Anglie. Mezi autory píší o historii patří Willaim Bradford s dílem *History of Plymouth Plantation*, nebo John Foxe a jeho *Book of Martyrs*. (Elliott, 2002)

## **Principy T.U.L.I.P.**

Puritanismus spadá k protestantským náboženstvím, které vzniklo z Kalvinismu na pomezí 16. a 17. století v Evropě. Hlavním cílem puritánů je očištění Anglikánské církve od všech obřadů a všeho podle nich „příliš“ katolického. Puritáni sdílí hlavní principy *puritánské doktríny (the main tenets of the Calvinist doctrine)*, neboli *pět bodů Kalvinismu (the five points of Calvinism)*, které obsahuje akronym T.U.L.I.P. (tzn. total depravity, unconditional election, limited atonement, irresistible grace, perseverance of the saints).

Prvním bodem je *the total depravity*, přeloženo jako *úplná zkaženost*, je zděděným hříchem. Puritáni věří, že se lidé rodí zkažení. Tím pádem lidé nejsou schopni z vlastní vůle chtít následovat Boha.

Druhým bodem je *the unconditional election*, přeloženo jako *nepodmíněné vyvolení*. Lidé jsou předurčení k věčnému zatracení, ačkoli se Bůh ve své boží milosti rozhodl zachránit některé z nich (*the God's chosen people*, nebo *the Elect*). Háček je v tom, že nikdo neví, kdo je Bohem vyvolen. Navíc puritáni věří, že jejich skutky, chování ani víra během života neovlivní toto božské rozhodnutí, protože tak již bylo rozhodnuto. Přesto pracují tvrdě, usilují o úspěch a bohatství, protože si takto vykládají náplň své existence, tj. „vyvolení“.

Třetím bodem je *the limited atonement*, přeloženo jako *ohraničené smíření*. Tento bod odkazuje k Ježíši, jehož smrt vykoupila hříchy lidstva. Puritáni v tomto vykoupení vidí pouze vykoupení výše zmíněných „vyvolených“, ne celého lidstva.

Čtvrtým bodem je *the irresistible grace*, přeloženo jako *neodolatelná milost*, a to znamená, že Bůh nemůže změnit své rozhodnutí, kdo je „vyvoleným“, i kdyby chtěl. Sám nemůže odolat vlastní schovávavosti.

Pátým a posledním bodem je *the perseverance of the saints*, přeloženo jako *zachování svatých*. To může být interpretováno jako: „[...] *once saved, always saved*“.<sup>28</sup> „Vyvolení“ nebudou nikdy zatraceni. Slovo *saints* zde referuje k „dobrým křesťanům“, nikoli svatým z legend.

K shrnutí principů T.U.L.I.P. je nutno zopakovat, co pro puritány znamená boží milost. Jedná se o ideu, díky které jsou všichni lidé viděni jako zatraceni, avšak Bůh svévolně některé vybral, tj. „vyvolené“, kteří dojdou právě skrze boží milost spásy. Lidský osud je totiž daný a nezvratný.<sup>29</sup>

30

### 4.3 Čarodějnický proces v Salemu (1692-1693)

V mnoha zemích Evropy bylo rozšířeno inkviziční stíhání čarodějnic, oproti tomu v Americe došlo pouze k několika málo takovýchto procesů. Pro mou diplomovou práci je stěžejní salemský proces z roku 1692, který se odehrál ve městě Salem, ve státě Massachusetts.

Hlavními aktéry byli evropští imigranti, puritáni, kteří byli velmi ovlivněni svou vírou a s ní spojenou kulturou. *Nový svět*<sup>31</sup>, byl Puritány založen na plagiátu původní evropské Anglie s pár stěžejními církevními rozdíly (vizte kapitoly 3.1 a 3.2).

Záležitosti procesu přecházelo období zimy, které bylo kruté, dlouhé, a přineslo epidemie mnohých nemocí. Díky tomu se město stalo ideálním pro manipulaci, soustředící se na poškození církve a místního obyvatelstva.

Mladé ženy z města se scházely za účelem četby knih vykládajících budoucnost. Ptaly se duchů na svou budoucnost, avšak tato aktivita se zvrhla a ženy začaly trpět nevysvětlitelnými

---

<sup>28</sup> HUNOVÁ, Markéta. *Portraits of Puritanism in Nathaniel Hawthorne and Arthur Miller's Works* (2012). S. 18.

<sup>29</sup> STEWART, Ken. *The Five Points of Calvinism: Retrospect and Prospect*. [online]. [cit. 2021-12-11].

<sup>30</sup> GRITTERS, Barry. *“T.U.L.I.P. or, The Five Points of Calvinism”*. [online]. [cit. 2021-12-11].

<sup>31</sup> *Nový svět* se rozpínal od ostrova Martha's Vineyard až k Novému Skotsku (Nova Scotia), přes dnešní státy Rhode Island, Connecticut, New Hampshire, a Maine. (SCHIFF, Stacy. *The Witches – Salem, 1692: A History* (2015). S. 5-6.)

fyzickými a psychickými potížemi, především záchvaty. Mezi první oběti patřila Betty Parris (9 let), dcera místního kazatele Samuela Parrise, a Abigail Williams (11 let), jeho neteř. Obě se schovávaly pod stoly a židlemi, těla měla zkroucená do podivných poloh, a hovořily nesrozumitelně. Po těchto záchvatech si obě stěžovaly na velké, neústupné bolesti hlavy. Samuel proto povolal lékaře, který u dívek určil posednutí. Místo, aby situaci Samuel začal řešit, jak zákon káže, obracel se na další lékaře a kazatele v okolí. Tento nesprávný a pasivní přístup se nelíbil salemským obyvatelům. Bezradný Samuel se dokonce obrátil na svou otrokyni Titubu, aby vykonala obřad, který by dívkám pomohl. Nicméně obřad byl pohanský a sám Samuel ho označil jako „děblův trik“.

Tato nemoc se začala rozšiřovat městem, a postihovat další dívky. Proto došlo k prvnímu „výslechu“ Betty a Abigail, jehož cílem bylo zjistit jména čarodějnic, které jim to udělaly. Dívky osočily Sarah Good, otrokyni Titubu, a Sarah Osborne, které byly okamžitě zatčeny.

Zde vidíme, že stačí málo, aby byla žena označena za čarodějnici a odsouzena. Obžalování z čarodějnictví mohlo mít různé základy, např. „[...] *generational, sexual, economic, ecclesiastical, and class tensions; regional hostilities imported from England; food poisoning; a hothouse religion in a cold climate; teenage hysteria; fraud, taxes, conspiracy; political instability; trauma induced by Indian attacks; and to witchcraft itself, among the more reasonable theories.*“<sup>32</sup>

Po několika měsících výslechů byly tyto dívky veřejností přezkoumány v místním kostele. Tituba byla jediná, kdo se přiznal k čarodějnictví, avšak do bostonského vězení byly odvedeny všechny tři. Bohužel i po zatčení se nemocné (posedlé) dívky nepřestávaly chovat zvláště. Samuel se dále věnoval vyšetřování situace na vlastní pěst-např. pozval předešlého salemského kazatele jménem Deodat Lawson, aby zhodnotil situaci, a dal anti-čarodějnické kázání městu.

Nemoc se šířila dále, dokonce i na dospělé ženy, konkrétně na matku Ann Putnam. Tu údajně zaklela Martha Cory, kterou osočila sama Ann. Martha se tedy stala čtvrtou osobou odsouzenou a uvězněnou za čarodějnictví. Počet zatčených rostl a zatčení se nevyhýbalo ani starým ženám (př. sedmdesáti jedna letá Rebecca Nurse), ani mužům (př. bývalý salemský kazatel/pastor George Burroughs byl osočen Abigail Williams). Seznam obviněných čítal až sto padesát osob.

V červu 1692 se v Salemu sešel speciální soud, vedený soudcem Williamem Stoughtonem, aby soudil obviněné. Bylo odsouzeno hned několik lidí, a to na základě chování svědků, projevující se hysterickými záchvaty a halucinacemi, jež připisovali obviněným. Po jejich smrti se mezi salemskými obyvateli šířil strach a panika, spolu s nesouhlasem zabití stíhaných kvůli nedostatku důkazů. Rodiny, které během procesu ztratily příbuzné vyžadovaly omilostnění a finanční náhradu

---

<sup>32</sup> SCHIFF, Stacy. *The Witches – Salem, 1692: A History* (2015). S. 5-6.

za způsobený smutek a žal. Lidé, kteří osočovali z čarodějnictví chtěli jejich odpuštění, nebo se alespoň snažili omluvit své chování. Po procesu trvali Salemští na zbavení úřadu Samuela Parrise, který se veřejně omluvil a dobrovolně opustil faru, dokonce se odstěhoval z města. (Emerson, 2014; Schiff, 2015)

#### 4.3.1 Puritánské představy ďábla

Puritáni měli významný kulturní a politický dopad na raný americký život. Puritáni si vedli deníky, v nichž byl kladen důraz na duchovní cestu. A právě z takovýchto zdrojů se dovídáme bližší informace, jako jsou např. puritánské představy ďábla a jeho stoupenců. Deníky však nebyly jediným zdrojem puritánské ideologie, rozšířená byla též poezie a próza, zastoupena např. Anne Bradstreet nebo Johnem Winthropem, kteří psali o svých vlastních duchovních zážitcích.

Puritáni věřili, že Bohův rival, Satan, neustále bojuje o duše lidstva. Klíčem k tomuto přesvědčení bylo to, že Bůh hlásal život jednoduchý, avšak Satan jej ztěžoval. Puritáni totiž nebyli připraveni na těžký život, který je v Americe čekal. Jejich víra způsobila, že obviňovali právě ďábla z mnoha útrap, které zažili. Činy ďábla byly další formou Boží vůle, proto bylo důležité, aby puritáni ďábla respektovali a báli se jeho moci, i když jím pohrdali. Mysleli si, že mu vzdorují tím, jak žijí – jednoduše a zbožně. A pokud ne, Bůh je odhalil a dovolil ďáblu, aby člověku uškodil.

Puritáni věřili, že zvláště ženy jsou slabé vůči vlivů ďábla, a proto jsou snadněji svedeny, podobně jako byla Eva v ráji. Tento příběh se stal vzorem pro Puritány, kteří věřili, že ženy jsou pro Boha ztraceny a obrátí se, nebo se již obrátily k ďáblu, aby mu sloužily. Takové ženy, ačkoli byly stále lidmi, byly údajně ďáblem využívány k páčání zla.

Puritáni věřili v prvotní hřích – jinými slovy, stejně jako Adam, původní člověk zhřešil proti Bohu, všichni lidé jsou odsouzeni být hříšníky. Člověk tedy během života musí tvrdě pracovat, aby se vyhnul přirozenému, lidskému sklonu k hříchu. Puritáni dále věřili v předurčení, tzn. že o všech událostech světa rozhodoval Bůh, včetně spásy. Především těmito dvěma myšlenkami bylo návštěvníkům kostela nutno pohrozit, aby dodržovali morální kodex dobrého chování. Kázání tedy učila strachu z Boží nelibosti, a boji proti zkaženosti. Kázání dále zdůrazňovala důležitost slušného chování v každodenním životě, jako je úcta k Bibli, zdržování se pití a nadávek, vyhýbání se excesům.<sup>33</sup>

---

<sup>33</sup> Classroom. GAGLE, A. "Pre-Christian Germanic Beliefs". [online]. [cit. 2021-12-05].



## Popis ďábla

Následující řádky shrnují charakteristiku ďábla z pohledu puritánů, konkrétně z knihy kázání Jonathana Edwardse *Ripe for Damnation – Sermons on the Book of Revelation*. Ďábel je mazaný a rafinovaný, snaží se mařit Boží plány a zpochybňuje Boží moc. Hřích podivně fascinuje a otupuje mysl. Lidé si záměrně volí věčná muka místo toho, aby si po dobu pár dní odepřeli svá potěšení. Hřích se dostane ke každému, i k nejchytřejšímu z lidí. Ďábel je stejně jako lidé hnán k hříchu a následným mukám, zlobě, pomstě, pýše, a v neposlední řadě zklamání. Avšak nepolevuje a uvažuje dál a dál, co a jak by mohl změnit ve svůj prospěch. A jak vzniká hřích? Povýšeným pohrdáním, vzpourou a zlomyslností namířenou proti Bohu, z důvodu nespokojenosti s podřízeností.<sup>34</sup>

### 4.3.2 Dobové odmítání fantazie a její spojování s hříchem a pokušením.

Jak jsem již zmínila, puritáni kladli důraz na každodenní život. Vše, kromě toho, bylo silně potlačováno a odmítáno, např. pohádky, mýty, fantasy apod. Nebyli si však vědomi paradoxu, který tak vytvořili. Tím mám na mysli fantasmagorickou realitu, kterou pojali jako jedinou skutečnou realitu – čarodějnické procesy daly vzniknout fantasknímu pojetí ďábla, které bylo vnucováno všem. Můžeme tedy říci, že dobové odmítání fantazie zastínilo každodennost a vytvořila se projekce potlačené fantazie. Proto je tak populární slavit svátek Halloween.

## Halloween

Svátek Halloween pochází od Keltů, kteří tento svátek slavili pod jiným názvem, a sice Samhein. Kelti věřili, že v tento den mohou mrtví chodit mezi živými. Někteří z nich nosívali zvrácené, až ďábelské kostýmy, právě kvůli tomu, aby zmátli mrtvé, kteří by je mohli obtěžovat. Takto je nechávali být. Další možností, jak se chránit proti mrtvým v tento den bylo nabídnout jim sladkosti, aby mrtví zůstali klidnými.

Křesťané si osvojili některé pohanské zvyklosti, proto se oblékali do kostýmů, chodili dům od domu a vyžadovali menší dary. Na druhou stranu, Bible nedovoluje fúzi „falešných“ náboženských praktik, kterou pohanské náboženství bylo, s uctíváním Boha. (“Corinthians“, Kapitola 6, verš 17)

Duchové, upíři, vlkodlaci, čarodějnice a zombie, byli vždy spojováni se světem zla. Bible jasně tvrdí, že bychom se takovému zlu měli postavit, ne ho oslavovat. A už vůbec se neoblékat jako tito zlí tvorové. (“Esphesians“, Kapitola 6, verš 12)

---

<sup>34</sup> *A Puritan's Mind*. EDWARDS, J. “The Devil“. [cit. 2021-12-05].

Ve středověké Británii navštěvovali dům od domu prosebníci, žadoníci o jídlo, výměnou za to, že se pomodlí za mrtvé. V rukách nosívali vydlabané lucerny z tuřínu, ve kterých plápolaly svíce. Takové svíce označovaly duši mrtvého uvězněnou v očistci, kterou se skrze modlitbu snažili oslovit. Další udávají jiný důvod, a sice lucerny měli odvrátit zlé duchy. Na začátku 19. století tuřín nahradila dýně, kvůli snadnější vydlabání. Tato středověká tradice není založena na Bibli. ("Ezekiel", Kapitola 18, verš 4)<sup>35</sup>

Fantasie je dnešními Američany osvobozena právě např. v den, kdy se slaví Halloween, a to 31. října. Můžeme tedy říci, že tradice převzaté od původních puritánů jsou v americké kultuře hluboce zakořeněny.<sup>36, 37, 38</sup> A nejen v té americké, například u anglického Manchesteru se nachází kopec zvaný Pendle Hill, který je proslulý oslavami svátku Halloween, které se na něm každoročně pořádají.<sup>39</sup>

## 4.4 Čarodějnictví v moderních dějinách USA

V mé diplomové práci se zajímám o vliv salemského procesu, který se odráží v americké literatuře od 17. století do současnosti. Z tohoto důvodu se tato podkapitola věnuje třem hnutím, které svým vlivem tvarovala a stále tvarují smýšlení amerických občanů.

### 4.4.1 McCarthyism

*Mccarthismus*, anglicky *McCarthyism*, označuje dobovou tendenci k obvinění z velezrady apod. bez ohledu na důkazy. Za velezradu v rámci této praxe může být považováno sympatizování s komunismem nebo politická kritika. Termín pochází z dějin Spojených států amerických mezi lety 1950 a 1956, které se vyznačují represí americké levice a cíleným šířením strachu. Pojem *Mccarthismus* byl použit k popsání antikomunistických názorů a jednání republikánského senátora Josepha McCarthyho.

Toto hnutí mělo dopad na spoustu lidí, a postupně se začala vztahovat na vše „neamerické“, např. na umělce, učitele, cizince, homosexuály apod. Z hlediska tématu práce je klíčovou osobností především Arthur Miller, který se v dané době ocitl na černé listině. Z tohoto důvodu se hovoří o McCarthyismu jako o „novodobém honu na čarodějnice“. Hlavním stoupencem byla katolická

---

<sup>35</sup> *The Holy Bible*. [online]. [cit. 2021-12-05].

<sup>36</sup> *Jehovah's Witnesses*. "Origin of Halloween". [online]. [cit. 2021-12-05].

<sup>37</sup> *American Heritage*. "History Halloween". [online]. [cit. 2021-12-05].

<sup>38</sup> *A Puritan's Mind*. MCMAHON, C.M. "A Brief History of Halloween". [online]. [cit. 2021-12-05].

<sup>39</sup> *Visit Pendle*. "Halloween in Pendle". [online]. [cit. 2021-12-05].

církev, která je už v samotném jádru antikomunistická, a proto se snažila démonizovat komunistické země jako Rusko, Čínu, Severní Koreu, Kubu, Vietnam. Tuto démonizaci můžeme vnímat jako boj dobra (tj. katolické církve) proti zlu (tj. komunismu). Patriotismus byl tedy mravní zásadou, na kterou američtí katolíci kladli velký důraz. (Lipset, 1997).

#### 4.4.2 New Age

*Nový věk, anglicky New Age, je spirituální nebo náboženské hnutí: „An eclectic group of cultural attitudes in late 20th century Western society that are adapted from those of a variety of ancient and modern cultures, that emphasize beliefs (such as reincarnation, holism, pantheism, and occultism) outside the mainstream, and that advance alternative approaches to spirituality, right living, and health.“<sup>40</sup>*

Hnutí New Age je jednou z forem esoterismu, která čerpá ze starších ezoterických tradic, zejména těch vzniknuvších z okultismu 18. a 19. století. Západní esoterismus, též jen esoterismus, je souhrnným termínem pro duchovní hnutí v západní kultuře. Esoterismus zahrnuje především renesanční magii, alchymii a svobodné zednářství. Pro esoterismus je důležitá víra ve vesmír jako živoucí bytost, dále kreativita, představivost a poznání.<sup>41</sup>

Termín New Age se poprvé objevil po 2. světové válce ve spojení s nadcházející proměnou světa. Toto hnutí zahrnuje širokou škálu praktik, mezi které patří léčitelství, pozitivní myšlení, alternativní a pseudovědecké interpretace dějin. Při snaze o definici narážíme na značně rozmanitý a individualistický charakter, směr totiž nemá věrouku. Příznivci prohlašují toto hnutí spirituálním, nikoli náboženským.

New Age má společné prvky s neopohanstvím, což se projevuje např. odklonem od materialistického pojetí světa; vědomím energie, jež umožňuje člověku měnit realitu; mentální a duchovní povahou léčení nemocí; vírou v reinkarnaci; výkladem astrologie a věštěním severských run; a alternativní medicínou. Mezi lékařské praktiky patří reiki nebo terapeutický dotek, léčení pomocí krystalů, květových esencí či éterických olejů, léčení pomocí barev, akupunktura, a léčení duše přes tzv. „skrytou anatomii“, tj. auru a čakry. (York, 2004)

#### 4.4.3 WICCA

**WICCA** je novopohanské náboženské hnutí: *„a religion influenced by pre-Christian beliefs and practices of western Europe that affirms the existence of supernatural power (such as magic)*

---

<sup>40</sup> Merriam-Webster. "New Age". [online]. [cit. 2020-05-27].

<sup>41</sup> GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice* (2011). S. 17-27.

and of both male and female deities who inhere in nature and that emphasizes ritual observance of seasonal and life cycles".<sup>42</sup> Slovo *wicca* pochází se staro-anglického slova pro čaroděje nebo jeho synonyma, např. *male witch, wizard, soothsayer, sorcerer, astrologer*, nebo *magician*.<sup>43</sup> Slovo *wicce* je synonymum ke slovu *wicca*, avšak se jedná o označení pro ženu.<sup>44</sup>

WICCA vznikla na území Velké Británie v polovině 20. století, která vznikla alternací staré keltské víry: „*Wicca is a belief system and a way of life based upon the reconstruction of pre-Christian traditions originating in Ireland, Scotland, and Wales.*“<sup>45</sup> Za zakladatele novowicanského náboženských hnutí (Neo-Wicca) je považován britský státní úředník Gerald B. Gardner, žijící v 19. stol.

Hnutí WICCA je mírumilovným, harmonickým a vyváženým způsobem života, čerpajícím ze starých tradic čarodějnictví, které je Wiccany považováno za dovednost moudrých, protože žijí a existují v souladu s přírodními silami, znají byliny a léčiva, radí lidem a jednotlivci jsou hodnotnou částí komunity. WICCA dále učí odpovědnosti za vlastní činy. Dále uznává přírodní cykly, fáze měsíce a roční období, a tím oslavuje spiritualitu. Vyznavači hnutí WICCA provádějí kouzla (spells), která zahrnují léčbu, lásku, harmonii, rozumnost a tvořivost, a toto všechno přirovnávají ke křesťanské modlitbě.<sup>46</sup> Wiccans též míchají lektvary (potions) jsou např. lékem proti bolesti hlavy, nachlazení, nebo bylinnou koupelí. Příznivci dále věří, že je božství přítomné ve všech věcech, ve stromech, v dešti, v květinách, v moři, v každém člověku, i v každém živém tvorů. To znamená, že se vším a všemi jednájí jako s boží částí. Dále uctívají duchy základních elementů země, vzduchu, ohně a vody. A protože byly čarodějnice v minulosti pronásledovány po tak dlouhou dobu, věří především v náboženskou svobodu.<sup>47, 48</sup> Nejhorší obvinění čarodějnic nebo vyznavačů WICCY je jejich víra v ďábla, a dále provádění krvavých obětních rituálů, nebo sexuálních orgií s drogami.<sup>49</sup> Wiccans uctívají božství, které je charakterizováno následovně: „*There is a single power defined as the One or All, which is composed of everything it has ever created. This supreme energy force does not rule over the Universe, it IS the Universe.*“<sup>50</sup> Toto božství je tedy genderově neutrální a bez tváře. (Conway, 2001; Cunningham, 2004)

---

<sup>42</sup> Merriam-Webster. "Wicca". [online]. [cit. 2020-05-22].

<sup>43</sup> Etymonline. "Wicca". [online]. [cit. 2020-05-27].

<sup>44</sup> Celtic Connection. "Wicca – Definitions". [online]. [cit. 2020-05-27].

<sup>45</sup> Celtic Connection. "What is Wicca?". [online]. [cit. 2020-05-23].

<sup>46</sup> Celtic Connection. "Wicca – FAQ". [online]. [cit. 2020-05-23].

<sup>47</sup> Celtic Connection. "What is Wicca?". [online]. [cit. 2020-05-23].

<sup>48</sup> CUNNINGHAM, Scott. *WICCA: A Guide for the Solitary Practitioner* (2004). S. 9-12.

<sup>49</sup> CONWAY, D.J. *WICCA: The Complete Craft* (2001). S. 4.

<sup>50</sup> Celtic Connection. "Wicca – FAQ". [online]. [cit. 2020-05-23].

## 5 Analýza čarodějnictví v americké literatuře

### Úvod

Ve světové literatuře můžeme napříč časem najít příběhy vycházející nebo inspirující se událostmi děním v Evropě (hony na čarodějnice), a dále ze Salemských procesů z roku 1692, v Massachusetts USA, které jsou stěžejní pro literární analýzu této diplomové práce. Praktická, tj. výzkumná část práce se zaměřuje především na americké knihy vydané od devatenáctého století do současnosti čerpající z těchto tragédií. Avšak tímto tématem se inspirovali a nadále inspirují nejen američtí, ale i evropští níže uvedení autoři.

Např. motiv pronásledování čarodějnic zasadila do svého příběhu i britská autorka Joanne Rowlingová, ve filmových scénářích z roku 2001 a 2018, a sice *Fantastic Beasts and Where to Find Them (Fantastická zvířata a kde je najít)*, a *Fantastic Beasts: The Crimes of Grindelwald (Fantastická zvířata: Grindelwaldovy zločiny)*. Postava těchto dvou scénářů jménem Mary Lou Barebone (Mary Lou Holkostová) je vedoucí skupiny, která se nazývá The New Salem Philanthropic Society, též známá jako The Second Salemers. Tato fanatická skupina lidí, tj. nečarů (No-Majs, či No-Majes), neboli mudlů (Muggles), se snaží a odhalit kouzelníky s cílem vyhladit jejich druh. Mary Lou je totiž následnicí hnutí jménem The Scourers, jehož nečestní stoupenci byli nájemní stopaři kriminálních, operující na vzniku samotných Spojených států amerických během sedmnáctého století. Proto je primárním cílem tohoto hnutí dostihnout kouzelníky a odhalit je světu.<sup>51, 52, 53, 54</sup>

Zajímavé je zmínit cenzuru tématu čarodějnictví, která probíhá na americké půdě. Očividným příkladem je snaha zcenzurovat výše zmíněnou knižní sérii *Fantastických zvířat*, i samotného *Harryho Pottera*. V Americe i nadále přežívá pohled na magii jako na něco hříšného, rouhavého. Je zřejmé, že se knihy britské autorky Rowlingové některých Američanů dotkly.

### Zkoumaná témata

Praktická část této diplomové práce se soustředí na tři následující témata: původ magických schopností postav a jejich jména; projev magických schopností; a otázka, zda díla obsahují téma pronásledování magii praktikujících bytostí.

---

<sup>51</sup> *Harry Potter Fandom*. "Scourers". [online]. [cit. 2020-06-24].

<sup>52</sup> *Harry Potter Fandom*. "New Salem Philanthropic Society". [online]. [cit. 2020-06-24].

<sup>53</sup> ROWLING, J. K. *Fantastic beasts and where to find them* (2016).

<sup>54</sup> ROWLING, J. K. *Fantastic Beasts – The Crimes of Grindelwald* (2018).

## Rozdělení praktické části

Pojetí čarodějnictví v americké literatuře jsem se pro praktickou část práce rozhodla rozdělit do pěti skupin, které jsou: literatura s historickými paralelami; hororová literatura; literární groteska; literatura fantasy žánru; a komiks, spolu s grafickým románem.

Do kapitoly **americké literatury s reálnými historickými paralelami** řadím autory s díly, jakými jsou Nathaniel Hawthorne s povídkou *Young Goodman Brown* a Arthur Miller se svým dramatem *The Crucible*.

Do kapitoly **americké hororové literatury** řadím autory s díly, jakými jsou Howard Phillips Lovecraft s povídkou *The Dreams in the Witch House*, dále Iru Levina s *Rosemary's Baby*, Stephena Kinga s dílem *Salem's Lot*, a Sarah Rees Brennan s trilogií *Chilling Adventures of Sabrina*.

Do kapitoly **literární grotesky** řadím Johna Updikea s *The Witches of Eastwick*.

Do kapitoly **literatury fantasy žánru** řadím autory s díly, jakými jsou Lyman Frank Baum a *The Wonderful Wizard of Oz*, opět Stephen King se sérií *The Dark Tower*, Ursula Le Guin s *A Wizard of Earthsea*, Cassandra Clare s hexalogií *The Mortal Instruments*, Kami Garcia a Margaret Stohl s tetralogií *The Caster Chronicles*, Lev Grossman s trilogií *The Magicians*, Leigh Bardugo s trilogií *Shadow and Bone* (přezdívanou Grishaverse), Nnedi Okorafor s *Akata Witch*, Mackenzi Lee s dílem *Loki: Where Mischief Lies*, a konečně Neil Patrick Harris s *The Magic Misfits*.

Do kapitoly **komiksu a grafického románu** řadím autory s díly, jakými je Joe Hill s první komiksovou knihou série *Locke & Key* s přívěskem *Welcome to Lovecraft*, Roberto Aguirre-Sacasa s prvním komiksem série *Chilling Adventures of Sabrina* s přívěskem *The Crucible*, a Thomas Wheeler s Frankem Millerem a jejich grafický román *Cursed*.

## 5.1 Historická tematika

Předci Nathaniela Hawthornea žili ve městě Salem od 17. století. Minulost této rodiny je dlážděna obviněními proti víře atd. Například jeho předek William Hathorne byl soudcem, který odsoudil indiánskou ženu k veřejnému bičování za to, že neměla stejnou víru v Boha jako puritáni. Nebo další předek John Hathorne byl nejvyšším soudcem v salemském procesu, který odsuzoval falešně obviněné.

Hawthorne nechtěl mít nic společného se svými předky, ani jejich bohatstvím nabitým krvavou minulostí. Cesta životem zavedla jinam, ale zasazení jeho příběhů se neustále vrací do Salemu za raze na čarodějnice. Ze skutečného salemského procesu vzešlo i drama Arthura Millera, o kterém níže pojednává tato kapitola.

### 5.1.1 Nathaniel Hawthorne – *Young Goodman Brown*

Hospodář Brown je hlavní postavou stejnojmenné povídky autora Nathaniela Hawthornea, jejíž děj je zasazen do puritánského města Salem ve státě Massachusetts. Hospodář se sám jedné noci vydává na procházku lesem, kde potkává další občany Salemu, kteří putují na sabat, směrem k planoucímu oltáři. Brown se má na sabatu společně se svou ženou Faith připojit k uctívání ďábla. Náhle se scenérie rozplyne jako sen a Brown nedokáže určit, zda to byla představa nebo skutečnost. Je hluboce otřesen a jeho přesvědčení o morálce komunity, v níž žije, slábnou. Ztrácí víru v celé lidstvo a do konce svého bytí je zahořklým a podezřívavým vůči všemu a všem.

Magie se v tomto příběhu přímo nevyskytuje, pokud chápeme Brownův zážitek z lesa jako pouhý sen. Pokud se ale jedná o působení ďábla, tak za manifestaci kouzel můžeme považovat snahu o vymazání Brownových vzpomínek na noční dění.

Téma pronásledování čarodějnic se v této povídce nenachází. (Hawthorne, 2009)

### 5.1.2 Arthur Miller – *The Crucible*

V dramatu A. Millera *Čarodějky ze Salemu (The Crucible)* se nevyskytuje skutečná magie, ani postavy magií disponující. Hlavní protagonisté jsou z čarodějnickví sice obviněni, ale k manifestaci nadpřirozených schopností nedochází. Tato skutečnost koresponduje pouze s jedním zkoumaným tématem, a sice s pronásledováním čarodějnic a s procesy s ním spojenými.

Údajným původem magických schopností u obviněných je náklonost k ďáblu, v jehož jméno a na jehož rozkaz postavy jednají. Díky strachu z možného obvinění z čarodějnickví vzniká paranoia, která ovládá téměř všechny občany města Salem. Ti poté vidí téměř vše jako činy ovlivněné ďáblem:

procházka ženy v lese, pobyt venku po západu slunce, léčba domácích zvířat, pokus o sebevraždu vyskočením z okna, omdlávání, náměsíčnost či záchvaty třesu, aféra zbožného kazatele, nekontrolovatelný a neutišitelný křik, četba ostatním neznámých knih, pohanský rituál s léčitelstvím jiné rasy a víry apod.

Následující odstavec pojednává o puritánské víře z dramatu *The Crucible*. Popis všech výše popsaných činů je ironický – za vším stojí ďábel, který lidi svádí. Za údajný projev magických schopností je v tomto díle považováno například již zmíněné léčení zvířat i lidí. Způsoby, které jsou v tomto díle puritánům neznámé, jsou vnímány negativně, ba dokonce hříšně. Když jsou lidé viděni po západu slunce venku, jsou okamžitě obviněni z tajných schůzek se samotným ďáblem. Když už člověk nemůže dál a jediným východiskem pro útrapy jeho života je sebevražda, která není pro puritány přirozená, je to hřích, ke kterému svádí ďábel. Omdlávání, záchvaty, třes, náměsíčnost, křik, to všechno je dílo ďáblov, a v kontextu tohoto díla nejde o medicínský problém, který by nás v současnosti napadl jako první. Aféra zbožného kazatele, který následně svou milenkou a služebnou propustil, aby se o tom nikdo nedozvěděl a aby jeho pověst zůstala čistá, je též hříchem z ďáblovy hlavy, protože puritánovi by víra nedovolila udělat takovou věc.

Pronásledování čarodějnic se v tomto dramatu vyskytuje. Lze říci, že hlavní myšlenka díla je na tomto tématu založena. Čtenář je velmi blízce seznámen s myšlenkovými pochody postav, které se v takovém prostředí ocitli a jejich jediným cílem byla sebeobrana. Dílo reflektuje a vykresluje skutečnou historickou událost ze Salemu z let 1692 a 1693.

Co se samotného obvinění z čarodějnictví týče, Arthur Miller věrně popsal podněty, které k němu vedly, stejně jako pocity obviněných, jejich snahu se obhájit, strach jim blízkých osob ze stejného osudu, veřejné mínění a soudní proces, a ve finále i rozřešení obvinění a osudy odsouzených. (Miller, 1968)

## **Shrnutí kapitoly s historickými prvky**

Pro shrnutí této kapitoly mohou říci, že oba autoři věrně a za pomoci historických dobových pramenů popsali puritánský způsob života a smýšlení v 17. století v Nové Anglii. Soustředili se především na hysterii a strach v průběhu čarodějnických procesů, dále na přiblížení fantaskního až nevysvětlitelného setkání s ďáblem, které mnoho lidí mohlo ve svých představách zažít.



## 5.2 Hororová tematika

Hororový příběh je příběhem, jehož cílem je vyvolat pocit hrůzy, nejistoty a úzkosti. Může zahrnovat nadpřirozené, nevysvětlitelné jevy, které utvářejí realističtější a psychologické téma strachu. Vznik žánru hororu odstartoval gotický román (vizte kapitola druhá).<sup>55</sup>

### 5.2.1 Howard Phillips Lovecraft – *The Dreams in the Witch House*

Hororová povídka Howarda Phillipse Lovecrafta s názvem *The Dreams in The Witch House* líčí Gilmanovo nastěhování do domu, jehož původní majitelka a údajná čarodějnice **Keziah Mason** záhadně uprchla ze salemského vězení během procesu roku 1692. Od té doby všechny obyvatele stíhá záhadná smrt, již předcházejí bizarní sny, jejichž prostřednictvím se ocitají v jiném světě, kam se po probuzení touží vrátit.

V tomto díle se, podobně jako v Millerově dramatu, nevyskytuje skutečná magie ani postavy magií disponující. K přímému čarování nedochází, s magií se čtenář setkává pouze ve snech hlavního hrdiny.

Motiv pronásledování magií ovládajících postav se v povídce vyskytuje nepřímo, když se hlavní hrdina snaží zjistit, jak se i mimo sny dostat do světa s magií. Z tohoto důvodu pátrá po původní čarodějnici, která v domě žila. (Lovecraft, 2017)

### 5.2.2 Ira Levin – *Rosemary's Baby*

Hlavní hrdinkou hororové prózy *Rosemary's Baby* se jmenuje Rosemary Woodhouse. Tato žena se společně s manželem Guyem přestěhuje do Bramfordu, který má neblahou pověst, zahrnující vraždu a čarodějnictví. Byt byl však zlevněný, a to je pro mladý, nemajetný pár výhodné. Rosemary touží založit rodinu, kdežto Guy se chce soustředit na svou hereckou kariéru. Rosemaryin známý ji varuje před nebezpečím, kterým dům, kam se nastěhovala, oplývá – sousedé jsou stoupenci temného kultu, kanibalové, čarodějnice, a především satanisté. Celý bytový komplex je strašidelný. Tomu ale mladý pár nepřikládá žádnou váhu.

Po nastěhování se Rosemary zdá zvláštní sen, kdy zažívá sexuální styk s nelidským monstrem se žlutými očima. Ráno si uvědomuje, že to nebyl pouhý sen, protože na její hrudi jsou škrábance od drápů, a co víc, je přes noc v pokročilém těhotenství (manžel jí namluvil, že se milovali a ona usnula). Sen nebo vzpomínka si zahrává s myslí budoucí matky, působí jí bolest a ztrátu na váze, což se jeví v očích ostatních jako „obyčejná“ hysterie. Dalším náznakem, že opravdu není

---

<sup>55</sup> *Britannica*. "Horror Story". [online]. [cit. 2021-12-23].

něco v pořádku, je Rosemaryina touha jíst syrové maso. Manžel to všechno přehlíží a soustředí se na úspěšně se vyvíjející hereckou kariéru v Hollywoodu. A kde se vzala ta náhlá sláva? Podle náznaků manžel uzavřel smlouvu s ďáblem, slávu a úspěch získal za zradu manželky.

Satanistický coven, žijící v sousedství, si nárokuje Rosemaryino nenarozené dítě, protože ho chtějí obětovat ďáblu. Alespoň si to hlavní hrdinka myslí. Nicméně jejich záměr je jiný, dítěti by neublížili. Dítě je totiž Antikristem a ďábel je jeho otcem. Síla a přesvědčení (ne magie) covenu stojí na uctívání ďábla. Věří, že vše, co dělají jeho jménem, je správné. (Termín coven vysvětluji v kapitole 4.4, v sekci WICCA).

Téma pronásledování čarodějnic se v tomto díle nevyskytuje. Děj se soustředí na početí a zrození Antikrista. (Levin, 1997)

### **5.2.3 Stephen King – *Salem's Lot***

Kingova kniha *Salem's Lot (Prokletí Salemu)* nepojednává o čarodějnictví, ale o jiných nadpřirozených bytostech, a sice o upírech. I přesto jsem se ji rozhodla zmínit v mé diplomové práci, z důvodu umístění jejího děje: příběh se odehrává ve fiktivním městě Jerusalem's Lot ve státě Maine (zkráceně Salem's Lot, nebo pouze Lot), které je pro tuto práci stěžejní.

Z reálného geografického hlediska se stát Maine nachází v blízkosti státu Massachusetts, kde se odehrál nechvalně proslulý salemský proces. Fiktivní historie tohoto města je zajímavá, protože bylo založeno roku 1710 puritánským kazatelem a vůdcem kultu, který otevřeně praktikuje magii, a dále pohoršuje svou nemorálností, tzn. sexuálními praktikami zahrnujícími incest apod. V románu bohužel pro můj praktický výzkum není popsána magie, kterou tito puritáni praktikovali, ani její původ. Dále v knize nedochází k pronásledování čarodějnic, ale k honu na upíry a snahu očistit od nich město. (King, 2003)

### **5.2.4 Sarah Rees Brennan – série *Chilling Adventures of Sabrina***

V trilogii *Sabrinina děsivá dobrodružství (Chilling Adventures of Sabrina)* magickými schopnostmi disponují rozličné coveny čarodějnic. Někdy je zdrojem magie příroda sama, ale v případě Sabrinina covenu je magie spojena s Luciferem, kterého čarodějnice uctívají a modlí se k němu. Jejich náboženství se nazývá církev noci (the Church of Night). Lucifer (též the Dark Lord Satan, nebo the Devil) je padlý archanděl a ztělesnění zla a ničím neohrazené svobodné vůle.

Bývalý kazatel Edward Spellman se svou manželkou Dianou nemohli mít dítě, a proto se obrátili na Lucifera s prosbou o pomoc. Ten jim pod příslibem naplnění proroctví, tj. ovládnutí Země a nebe s pomocí vlastního potomka, přání splnil. Nic netušící dospívající **Sabrině**

**Spellmanové**, hlavní hrdince, se blíží šestnácté narozeniny, kdy se má přidat ke své církvi a podepsat se krví do bestiáře (the Book of the Beast), čímž by upsala svou duši Luciferovi. Sabrině se toto rozhodnutí nelíbí, a proto se odmítne podepsat. Lucifer nezahálí a začne ji svádět na temnou stranu; vyhrožuje, že ublíží jejím blízkým. Sabrina pod nátlakem souhlasí, a později se dovídá, že je Luciferovou dcerou, kterou pán pekla potřebuje k naplnění proroctví.

Shrneme-li hlavní motivy, tak magické schopnosti tohoto covenu v čele se Spellmanovými urychlují proces upsání duší Luciferovi; podobnou funkci mají i modlitby k němu samotnému. Sabrina, jako pokrevní potomek ďábla, disponuje daleko větší silou než kdokoli jiný.

Příjmení Spellmanová, které hlavní hrdinka nese, již samo o sobě v překladu znamená osobu, jež sesílá zaklínadla, kouzla. Křestní jméno Sabrina skrývá více významů, a sice *from the border*, nebo *legendary princess*, nebo *from the river Severn*. Zajímavé jsou všechny tři: první naznačuje hranici mezi peklm a Zemí, kterou Sabrina může Luciferovi pomoci překročit; podle druhé se po Luciferově návratu do nebe a obnovení jeho vlády ze Sabrinou se stane princezna pekla; a třetí naznačuje spojení s Luciferovým příjmením Morningstar, které se později Sabrina rozhodne nosit. Sabrina sama v sobě přijímá světlo od Edwarda a Diany, stejně jako temnotu od Lucifera. Proto duši satanovi upíše, ale přesto se může rozhodovat sama, což je znakem její výjimečné síly. Sabrinino přijetí světla i temnoty, spolu s přijetím obou příjmení Spellman i Morningstar, je formálně a opticky vyobrazeno i v knize samotné, a sice střídáním bílých stran s černým písmem a černých stran s bílým písmem. Navíc přijetím sebe sama jako Luciferovy dcery přejímá jeho charakteristiku, a sice svobodnou vůli, ačkoli mu upsala svou duši.

Čarování je ve světě Sabrinou vždy doprovázeno slovními formulacemi nahlas pronesenými. Někdy mohou být zahrnuty pohyby rukou a těla, kresby na zemi, oltáře, oběti, rituály apod. Někteří jednotlivci tohoto covenu mají rozšířené schopnosti, jako např. trojice dívek Prudence, Agathy a Dorcas, the Weird Sisters, které mají společné vize a prorokují podobně jako čarodějky v Shakespearově hře *Macbeth*.

Téma pronásledování čarodějnic podle salemského vzoru se v této knižní sérii vyskytuje v alternaci, kdy andělé částečně propůjčí několika věřícím své schopnosti a pošlou je povraždit tento coven. Děje se tak proto, aby nebe překazilo Luciferův plán se Sabrinou, která je hlavním terčem celé akce. Avšak Sabrina je silnou čarodějkou, která útok ustojí, a všechny členy covenu ochrání.

Obdobné téma se vyskytne na konci Sabrinina příběhu, kdy se coven odvrátí od Lucifera a začne uctívat Hecate (vizte kapitola 1). Dojde i k přejmenování jejich víry na The Order of Hecate.

Luciferovi se nelíbí ztráta tak mocného covenu, a proto s démony hrozí čarodějkám smrtí. Avšak ty v Hecate nalezly mocnější spojenkyni. (Brennan, 2019, 2020, 2020)

## Shrnutí kapitoly s hororovými prvky

Napětí a strach, který čtenář cítí během četby výše zmíněných děl, pochází z nevědomosti. Nejsou mu poskytnuty všechny informace, děj je opředen tajemstvími, záhadami, nebo zkrátka není sděleno a vysvětleno vše. Společným prvkem je skutečnost, že ani jednotlivé postavy neznají všechny informace – tím mám na mysli, že se čtenář nedozví vše ani z různých perspektiv jednotlivých postav, natož aby alespoň jedna postava knihy byla se vším obeznámena.

### 5.3 Literární groteska

Žánr grotesky vznikl již v období renesance. V literatuře se jedná o zvláštní druh komiky či směšnosti. Umělcům slouží jako nástroj humorné kritiky, dále satiry, ironie, jízlivosti a černého humoru, jehož cílem je pobavit, ale i přimět k zamyšlení. Tragikomická povaha grotesky se zakládá na zvratech, které mísí hrůzu se smíchem.<sup>56</sup>

#### 5.3.1 John Updike – *The Witches of Eastwick*

Příběh *Čarodějek z Eastwicku* (*The Witches of Eastwick*) se soustředí na trojici žen, **Alexandru, Sukie a Jane**, které sdílejí touhu mít muže, jenž by měl vlastnosti všech mužů na světě, aby byl pro ně dokonalý, zajišťující vzrušení a různorodost ve společném životě. Netrvá to dlouho, a do jejich života vstupuje přesně takový muž, Darryl Van Horne. Tento ďábelsky vyhlížející muž se postupně snaží svést každou z nich s příslibem rozšíření jejich magických schopností, především nesmrtelnosti. Magie, kterou trojice žen disponuje, pochází ze sexuálního vztahu s Darrylem, tj. ďáblem.

Alexandra je matka samoživitelka, Jane nemůže mít děti, a Sukie má již šest dětí. Přesto všechny tři ženy s Darrylem otěhotní a každá z nich čeká syna. Hrdinky začínají tušit, že by jejich milenec mohl být ďábel a jejich obava z případného nebezpečí pro nenarozené děti narůstá. (Po narození dětí je matky zanedbávají a užívají si spontánního života s kouzly.)

---

<sup>56</sup> *Oxford Research Encyclopedias*. GRAULUND, R. "Grotesque". [online]. [cit. 2021-12-22].

Magie se projevuje sérií zvláštních událostí, které městečko Eastwick zažívá – například zvracení třešní; náhlá rakovina; lhostejnost k mučení ostatních; neplodná žena otěhotní; konzervativně oblékané ženy začnou nosit odhalující oblečení; lidé si nepamatují Darrylovo jméno, ačkoli ho všichni znají; zdají se jim děsivé noční můry, ze kterých postupně šílí; a někteří se otevřeně přiznávají k bisexualitě a homosexualitě. Samotné trio hlavních hrdinek používá magii v rozličných situacích. Lze se domnívat, že jejich moc je díky Darrylově přítomnosti neomezená.

Pronásledování čarodějnic se v této knize nevyskytuje, protože čarodějnice podpořené ďáblem úspěšně manipulují občany městečka. (Updike, 2012)

## Shrnutí kapitoly s groteskními prvky

Groteskní prvky zakomponované ve výše uvedeném díle vytvářejí humorné situace, které jsou propojeny se situacemi tragickými. Téma magie a postava samotného ďábla se v humorných situacích napříč americkou literární tradicí příliš často nevyskytuje, proto toto dílo vyznívá ojedinele.

### 5.4 Fantastická tematika

Literární žánr epická fantasy je fikce založená na představivosti. Je obvykle doprovázena zvláštností místa, kde se děj odehrává, a dále nadpřirozenými postavami, jejichž vzezření a chování je netypické. V žánru fantasy lze spatřit originální tvořivost doprovázenou mýty a bájemi, pohádkami, legendami a eposy.<sup>57, 58</sup>

#### 5.4.1 Lyman Frank Baum – *The Wonderful Wizard of Oz*

Ve fantastickém díle *Čaroděj ze země Oz (The Wonderful Wizard of Oz)* se propojuje příběh hlavní hrdinky Dorothy Gale (v českém překladu Dorotky) hned s několika magií disponujícími postavami: *“There were only four witches in all the Land of Oz, and two of them, those who live in the North and the South, are good witches. I know this is true, for I am one of them myself, and cannot be mistaken. Those who dwelt in the East and the West were, indeed, wicked witches;*

---

<sup>57</sup> *Britannica*. “Fantasy Narrative Genre”. [online] [cit. 2021-12-23].

<sup>58</sup> *Literary Terms*. “Fantasy”. [online] [cit. 2021-12-23].

*but now that you have killed one of them, there is but one wicked Witch in all the Land of Oz the one who lives in the West."*<sup>59</sup>

Původcem magie je samotná lokalita země Oz, protože se rozkládá na očarováném místě, které není blíže specifikováno. Lze říci, že Oz se nachází v jiné dimenzi, protože je neviditelná pro ty, kteří jsou z míst, kde magie už není. Díky očarované zemi se v Oz může stát téměř cokoli, fantazii se meze nekladou. Velké a zázračné věci jsou zde možné.

**The Witch of the North**, skutečným jménem **Locasta Tattypoo**, je čarodějnice dobrá, která žije se svým mazlíčkem – stříbrným drakem. Je to malá, starší, vrásčitá a bělovlasá dáma. Ke svému čarování užívá talismany a zařízení, která nejsou blíže specifikována. Vzhledem k magii si zachovává klidný, skromný život bez marnivosti a tužeb, které by ji mohly svádět.

**The Wicked Witch of East**, jak vypovídá její přízvisko "wicked", je čarodějnice zlá. Tato postava nemá jméno, pouze titul, pod kterým je známá. Kniha ji charakterizuje oproti dobrým čarodějnicím jako silnější. V příběhu se tato postava přímo neobjevuje, je zmiňována až po své smrti, když byla zavalena domem, který přeneslo tornádo spolu s Dorotkou do země Oz: *"You are welcome, most noble Sorceress, to the land of the Munchkins. We are so grateful to you for having killed the wicked Witch of the East, and for setting our people free from bondage."*<sup>60</sup> Za tento čin obyvatelé Země Oz Dorotku považují za čarodějnici, proto oslovení "sorceress", ačkoli se jednalo o nehodu. Autorova snaha čtenářům přiblížit Zlou čarodějnici ze západu je přítomna v průběhu celé knihy, a sice ve formě backstory jejího života, který dokresluje tento příběh.

Silnější než Zlá čarodějnice ze západu, je čarodějnice **Glinda, the Good Witch of the South** (nebo též Glinda the Good). Je velmi krásná, vzdělaná, inteligentní a nejvíc respektovaná čarodějnice napříč Zemí Oz. Vnitřní charakteristika Glindina chování zrcadlí její vnější krásu – je též čistá a krásná, dále spravedlivá, soucitná a nesobecká. Mezi projevy Glindiných magických schopností patří například nestárnutí (vypadá stále mladá, ačkoli je jí několik tisíc let), ovládnutí přírodních sil a počasí, oživení neživých předmětů atd.

**The Great Wizard of Oz**, vlastním jménem Oscar Zoroaster Phadrig Isaac Norman Henkle Emmannuel Ambroise Diggs, není skutečným čarodějem, ale pouhým podvodníkem z Nebrasky, který používá komplikované magické triky. Dříve pracoval jako kouzelník pro cirkus. Do Země Oz se omylem dostal horkovzdušným balónem, později ho do učení přijala čarodějnice Glinda. Mezi

---

<sup>59</sup> BAUM, L.F. *The Wonderful Wizard of Oz*. [online]. [cit. 2021-12-22]. S. 23.

<sup>60</sup> BAUM, L.F. *The Wonderful Wizard of Oz*. [online]. [cit. 2021-12-22]. S. 21.

projevy jeho tzv. „magických“ schopností patří například změna podoby (jednou se objeví jako víla, poté jako nestvůra nebo ohnivá koule).

Jak jsem již zmínila, hlavní dětskou hrdinkou je Dorothy Gale, která se do Země Oz dostane díky tornádu (the cyclone). Dorotčino příjmení v českém překladu znamená *vichřice* nebo *silný vítr*. Tornádo má i hlubší význam, a to pro autora samotného, který věřil v neznámou sílu, díky které může člověk levitovat. Tuto domněnku manifestoval přímo na přenosu Dorothy do fantastického světa.<sup>61</sup>

Téma pronásledování magii ovládajících postav se v tomto díle nevyskytuje.<sup>62</sup>

#### 5.4.2 Stephen King – série *The Dark Tower*

V první knize série *The Dark Tower* se s postavou čaroděje setkáváme pouze okrajově, skrze postavu pistolníka Rolanda Deschaina. Ten je pohlcen pronásledováním čaroděje **Randalla Flagga**, který vystupuje i pod jinými jmény, jako například **Walter o'Dim** nebo **Marten Broadloak**. Pistolník ho pronásleduje z pomsty za svého podvedeného otce Stevena a Randallem svedené matky Gabriely. Společně s pomstou se jeho hlavním cílem stává záchrana světa před nadvládou magických bytostí, manipulujících časem a prostorem.

Čarodějové v této knižní sérii vděčí za původ své magické moci Ganovi, duchu Temné věže. Gan je bohu podobná bytost, mající na starosti prostorové a časové kontinuum. Svou sílu získává z prvotního chaosu (the Prim), jenž pohání vesmír.

Randal Flagg je antihrdinou, který rád vystupuje pro různými jmény, aby si mohl dělat, co chce, a nenesl odpovědnost za následky. Randallovi se přezdívá „the Dark Man“, protože se otevřeně přiznává k vraždění a znásilňování. Mezi jeho hlavní cíle patří zánik civilizací prostřednictvím rozšíření destrukce a vyvolání konfliktů mezi lidmi. Za tuto povahu může temná stránka chaosu, která v něm zasela zlo.

Schopnosti čarodějů zahrnují tato témata: vyvolávání iluzí za účelem ovlivnění chování zvířat a lidí, nekromancie, tvorba průchodů na žádané místo (nakreslením průchodu na pevný povrch), a předpovězení budoucnosti z karet.

---

<sup>61</sup> *Architecture Revided*. BLANKENBEHLER, B. “Symbolism of the Tornado in The Wizard of Oz”. [cit-2021-12-22].

<sup>62</sup> BAUM, L.F. *The Wonderful Wizard of Oz*. [online]. [cit. 2021-12-22].

Hlavní téma knihy, které jsem již zmínila výše, je pronásledování čaroděje Randalla pistolníkem, který chce pomstít a očistit jméno svých rodičů.<sup>63</sup>

### 5.4.3 Ursula Le Guin – *A Wizard of Earthsea*

První kniha autorky Ursuly Le Guin, *Čaroděj Zeměmoří (A Wizard of Earthsea)*, je součástí knižní série *Earthsea*. Hlavní postavou je hoch jménem **Duny**, vyrůstající se svou tetou, která si všímá chlapcova magického potenciálu a začíná ho učit kouzlit. Když se ocitá v nebezpečí, dokáže přivolat mlhu a ztratit se v ní, což zaujme mocného mága **Ogiona**, který chce Dunyho jako svého učně. Duny se začíná vzdělávat v tématu *equilibria*, konceptu magie přetvářejícího přirozený řád věcí. Učitel po chvíli nestačí koordinovat žákovu sílu, a proto ho posílá do školy pro čaroděje na ostrov Roke.

Dunymu se magie postupně vymyká z rukou, například se proti němu obrátí duch, kterého vyčaroval k sebeobraně. Součástí výcviku je prokázání magických schopností v reálném životě, proto se Duny vydává ochránit obyvatele lokality, kterou terorizuje drak. Tam se ale opět objevuje neposlušný duch a svádí Dunyho na zcestí – pokud se k němu přidá, poskytne mu neomezené vědění a sílu.

Magie vychází z rovnováhy mezi zemí a mořem, tzv. *fyzické equilibrium*. Toto spojení stojí v rovnováze s *vesmírným equilibriem*, které mají na starosti mágové. Nesmí dojít k nerovnováze, jinak by svět Zeměmoří zanikl: "*The principle of balanced powers, the recognition that every act affects self, society, world, and cosmos, is both a physical and a moral principle of Le Guin's fantasy world.*"<sup>64</sup>

Manifestace magických schopností je v tomto díle omezená na ovládnutí počasí a vyvolání ducha. Oba tyto příklady vzešly ze strachu a obav o sebe samého, postupně se ale jejich působení rozšiřuje a nabývá morálního významu.

Téma pronásledování čarodějnic se zde nevyskytuje. (Le Guin, 2016)

### 5.4.4 Cassandra Clare – série *The Mortal Instruments*

V knižním světě *Nástrojů smrti (The Mortal Instruments)* magií disponuje rasa čarodějů (warlocks), potomků lidí a démonů. Magie je tedy dědičnou dispozicí. Mezi hlavní postavy se řadí čaroděj jménem **Magnus Bane**. Jeho magické schopnosti pocházejí od jeho otce, démona Asmodea.

---

<sup>63</sup> KING, S. *The Dark Tower – The Gunslinger*. [online]. [cit. 2020-07-25].

<sup>64</sup> CUMMINS, Elizabeth. *Understanding Ursula K. Le Guin* (1990). S. 26.



Magie je čaroději od démonického rodiče pouze propůjčena, takže mu ji může snadno vzít. Dokud je Asmodeus na svého syna pyšný, nic takového nehrozí. Ale když čaroděj jedná proti vůli svého otce, své magické schopnosti ztrácí.

Jméno, které Asmodeus dal svému synovi, nemohlo být ledajaké. Muselo zrcadlit Asmodeův titul *pekelný princ (Prince of Hell)* a vysoké postavení v Edomu, démonické dimenzi v pekle. Jméno Magnus, pocházející z latiny a nesoucí význam *veliký*, bylo ideální volbou. Nicméně čaroděje předurčovalo stát se někým, na koho by byl otec pyšný, někým z vyšších příček hierarchie nadpřirozeného světa. To se ambicióznímu čaroději podařilo, jak naznačuje přízvisko *vrchní čaroděj brooklynský (the High Warlock of Brooklyn)*.

Magnusovy magické schopnosti jsou dány silou démona, jenž ho počal. Jak silný je démon, tak silný je jeho potomek v magii. Vzhledem k tomu, že Asmodeus patří mezi nejsilnější demony, jsou Magnusovy schopnosti téměř neomezené. Magnus patří k dobrým čarodějům, jeho morální standardy jsou vysoké, a proto je jedním z vůdců newyorského společenství nadpřirozených bytostí (čarodějů, lovců stínů, vlkodlaků, víl a upírů), které navzájem spolupracují. Zajímavým rysem je změna jeho očí, protože když se přestane ovládat, mění se jejich barva na žlutou, připomínající oči kočky. Ve všech dalších ohledech vypadá jako normální člověk a prezentuje se výrazným oblečením, líčením a účesem. Magnusovo sesílání kouzel je doprovázeno konkrétními pohyby rukou.

V této sérii dochází k pronásledování čarodějů, jejich mučení a zneužívání jejich moci. Fanatik jménem Valentine zajímá čaroděje, nutí je páchat zlo a očkuje je démonickou krví, aby si vynutil jejich loajalitu. Jiná démonická krev než rodičova čarodějovi způsobí otravu, a dokonce ho může i zabít. (Clare, 2008)

#### **5.4.5 Kami Garcia a Margaret Stohl – série *The Caster Chronicles***

V *Kronikách prokletých zaklínačů (The Caster Chronicles)* magií disponují zaklínači již od narození, takže v tomto případě může být magie pouze zděděná po rodičích. V době před šestnáctými narozeninami hrdinu začne pokoušet zlo, a je jen na něm, zda odolá, zda se v den svých šestnáctých narozenin přikloní k dobru či zlu. (Zde je jasně vidět paralela mezi postavou Leny Duchanessové a Sabriny Spellmanové, autorky Brennanové). Nicméně příklon rodičů ke straně dobra nebo zla je zcela nedůležitý, protože tento prvek se zdědit nedá.

Zaklínači disponují magií na různých úrovních, zaměřených na konkrétní cíl, jako například manipulace s živly a počasím (a Cataclyst), komunikace s každým, s kým přijdou do kontaktu, nehledě na jazyk (a Cypher), pohled do budoucnosti (a Diviner), ovlivnění ostatních k čemukoli (an Evo), komunikace s mrtvými a duchy (a Necromancer), zlomení vůle lidí na základě svádění

(a Siren), čtení mysli (a Telepath), léčení a hojení (a Thaumaturge), čtení času – vidět minulost, přítomnost i budoucnost (a Palimpsest), snadné ovlivnění živlů (a Natural) atd. Není vyloučeno, aby byl zaklínač hybridem několika předchozích skupin. Zvláštní skupinou jsou inkubové – mužského rodu (an Incubus) - a sukubové – ženského rodu (a Succubus), krmící se v horším případě krví smrtelníků, v lepším případě sny smrtelníků. Takový zaklínač mohl mít jakékoli schopnosti, ale po inkubově kousnutí se též stává inkubem a přechází na temnou stranu.

Hlavními postavami je **Lena Duchanessová** (hybrid – a Natural, a Cataclyst; temná a světlá zároveň) se svou rodinou, především se strýcem **Maconem** (an Incubus; temný), matkou **Sarafine** (a Cataclyst; temná), a sestřenicí **Ridley** (hybrid – a Siren, iluzionistka, přeměňující předměty; temná). Lena je výjimkou ve více směrech, protože je přirozená (a Natural), vzácný druh zaklínače s velkou silou. Od jejího dětství se zdálo, že bude vyžádána světlem pro podporu dobra. Avšak série událostí způsobily vábení temnotou (smrt rodičů, vykazání nejbližší sestřenice Ridley z rodiny, láska ke smrtelníkovi Ethanovi, se kterým nebude moci mít děti a který stárne normálně, zatímco ona bude žít několik století atd). Největší výjimkou je vyžádání zároveň světlem i temnotou, což se nikdy předtím nestalo. Došlo k tomu, jelikož se Lena sama přijala a prohlásila za světlou i temnou. To se odráží i v jejím fyzickém vzhledu, jedno oko má zelené – normální, světlé, druhé zlatočerné – temné, zlé. (Tento motiv je další paralelou mezi postavami Leny Duchanessové a Sabriny Spellmanové.)

K pronásledování zaklínačů v této sérii nedochází. Naopak z nich mají smrtelníci respekt, obávají se jich a drží se stranou, což ukazují následující fakta: panství, kde Lenina rodina bydlí, je rozlehlé a odlehlé od ostatních osídlených oblastí města; lidé projevují respekt přenecháním zásadního slova v záležitostech města Maconovi; a dále se zde dějí divné věci, mění se počasí, zastavuje se čas apod. (Garcia and Stohl, 2009)

#### 5.4.6 Lev Grossman – série *The Magicians*

V knižním světě série *Mágové* (*The Magicians*) magií disponují čarodějové, studující magii na vysoké škole. Zde se konkrétně jedná o Univerzitu Brakebills v New Yorku. Jedná se tedy o magii naučenou, získanou. Mezi hlavní postavy a studenty univerzity patří **Quentin Coldwater**, **Alice Quinn**, **Elliot Waugh**, **Margo Hanson**, **Penny Adiyodi** a **Josh Hobermann**.

Další skupinou praktikující magii jsou tzv. *hedges*, nebo též *hedge witches*, mezi něž patří **Julia Wicker**, kterou na Brakebills nepřijali, nebo **Marina Andrieski**, kterou z univerzity vyloučili. Julia se začíná magii věnovat a učit se od Mariny na vlastní riziko, což je oproti bezpečnému prostředí univerzity velice hazardní. Tyto dvě dívky v sobě nesou prvek, který je předurčuje ke zlu,

a proto je univerzita odmítla. Podobných studentů s vlastní hlavou, kteří se časem postaví proti systému Brakebills, bylo již mnoho, a tímto odmítnutím se univerzita snaží obdobné situace vyvarovat.

Zdrojem magie je jiný svět jménem Fillory, který stvořily magické bytosti, konkrétně beraní bohové připomínající fauny, dvojčata Ember a Umber. Z jejich síly čerpá Fillory, ale i planeta Země, a to z důvodu společné minulosti, kdy Fillory navštívili sourozenci Chatwinovi, kteří se stali jejími vládci. Díky jejich magickým průchodům mezi dvěma světy začala magie proudit sem a tam, a tak dala možnost lidem Země čarovat. Magie je zde zobrazena jako podzemní, modře světélkující pramen nazvaný Wellspring, jehož pára se uvolňuje do vzduchu a umožňuje tak manipulaci aspektů reality, tj. magii. Čarodějové dokonce magii cítí ve vzduchu a dokáží odhadnout, zda je její hladina vysoká nebo nízká. Každý magik je jiný a může tak nad ostatními něčím vynikat – např. Penny umí cestovat časem a prostorem, Alice zase umí lámat světlo a vytvářet iluze atd.

Sesílání kouzel vždy vyžaduje vysoké soustředění a velkou přesnost pohybů prstů, které mohou být někdy doprovázené kresbami na zem. Kouzla mají přesné slovní formulace, které jsou vyslovené nahlas nebo v duchu. Zajímavou charakteristikou je skutečnost, že čím více a hlubší bolesti člověk v životě zažil, tím silnější čaroděj z něj může být. Právě díky míře smutku a bolesti mohou být magické schopnosti u některých jedinců neomezené.

V prvním dílu trilogie dochází k pronásledování magických bytostí, jako jsou questing beasts – zvířata stvořená Emberem a Umberem, která plní přání tomu, kdo je chytí. Pohlcením jejich síly člověk získá další dva prsty, a čaroděj s dvanácti prsty je schopen daleko složitějších a silnějších kouzel. Zneužití takové zvíře dokázal jen bývalý nejvyšší král Fillory, Martin Chatwin, přezdívaný netvor (the beast), aby se stal nejmocnějším čarodějem, získal nesmrtelnost, a nemusel nikdy opustit svět Fillory, který by opět ovládl, tentokrát bez svých sourozenců. Pokud čaroděj nedisponuje dvanácti prsty a snaží se seslat kouzlo nad jeho síly, magie ho pohltí a zabije. Stává se z něj stín, tvor zvaný niffin, který stále ovládá magii, ale jeho síla je zlomená, agresivní, nestálá, nebezpečná, a nakonec vše spálí. Většinou se niffinem stanou ambiciózní čarodějové, sesílající kouzlo impulzivně. Právě toto jsou prvky, které se vedení Brakebills snaží ve svých budoucích studentech rozpoznat, aby se negativní přeměně vyhnulo. (Grossman, 2009, 2011, 2016)

#### **5.4.7 Leigh Bardugo – série *Shadow and Bone***

V knihách *Světlo a stíny (Shadow and Bone)* vystupuje rasa Grišů (Grisha), disponující dědičnou magií, tzv. *malou vědou (the Small Science)* v různých formách: někdo umí ovládat oheň (an Inferni), někdo přetváří materiál (a Durast), někdo umí přetvářet lidský vzhled a vyléčit zranění

(a Tailor), někdo umí přivolat a ohýbat světlo (a Sun Summoner), a někdo zase přivolává tmou (the Darkling). Již z této klasifikace je patrné, že v tomto světě zvaném Ravka jsou magické schopnosti zaměřené na konkrétní cíl.

Dvě hlavní nejsilnější postavy jsou **Alina Starkov**, která je nositelkou slunce, a generál **Aleksander Kirigan**, který je nositelem stínu. Jméno Alina pochází z řečtiny a v překladu znamená světlo nebo pravda; tak by se dala popsat i osobnost Aliny, je dobrá, upřímná, nezkažená. Jméno Aleksander, též z řečtiny, v překladu znamená bránící, nápomocný člověk – tak by se též mohla popsat Aleksanderova osobnost.

Magické schopnosti Aleksandera mají původ v bolesti, smrti a utrpení, které zažil při smrti své přítelkyně, již zabili nepřátelé na základě nevráživosti mezi lidmi a národem Grišů. Z této ztráty a dlouhodobé frustrace z utlačování svého národa se z jeho nitra uvolnila vlna temnoty, která doprovázela jeho čarování. Z jeho *malé vědy*, která jen upravuje realitu, se stala nedobrá magie jménem *merzost*, která je magií tvořivou nad rámec života a smrti. Aleksander Kirigan je jediný, kdo kdy vládl merzostu. Jeho ambice, snaha chránit a pomoci, pomstít se a něco změnit je paralelou k čaroději z knih *The Magicians*, než získá dvanáct prstů nebo se z něj stane niffin.

Dalším podobným motivem pronásledování magických zvířat (bílý jelen, mořský drak, zlatý pták ohnivák), z jejichž kostí se vytvoří tzv. umocňovač (amplifier), zesilující moc Griši. Kirigan po těchto zvířatech pátrá, ačkoli je mocnější, než kdokoli jiný. Když společně s Alinou najdou bílého jelena, hodlá situaci využít. Důležitým, Kiriganovi neznámým, detailem je, že zvíře si vybírá nositele a musí ho přijmout. Bílý jelen si vybral Alinu a zavrhl Aleksandera, který poté na své kůži jelenovu kost nesl, kdežto Alině límeček z paroží zaroste částečně pod kůži.

Jak je zmíněno výše, v minulosti Ravky, v Aleksandrově mládí, byli Grišové národem utlačovaným, dokonce zneužívaným a zotročeným carem. Nejedná se přímo o motiv pronásledování čarodějů, ale spíše o rasový konflikt a otroctví. V současné Ravce jsou čarodějové národem, který se díky generálu Kiriganovi podílí na vládě, a jsou uznávanými válečníky. Můžeme tedy říci, že jeho původní záměr byl uskutečněn. (Bardugo, 2018, 2021, 2018)

#### **5.4.8 Nnedi Okorafor – *Akata Witch***

Kniha *Akata Witch* autorky Nnedi Okorafor nás seznamuje s životem dívky **Sunny Nwazue**, původem z Nigérie a žijící v New Yorku. Její původ je v kontrastu s fyzickými rysy (bílé vlasy a pleť), které Sunny má díky albinismu. Díky novému spolužákovi Sunny objevuje, že patří ke skupině lidí zvaných Leopard people, kteří mají schopnost provádět magii. Magie u leopardích lidí se obvykle

dědí, avšak Sunny je výjimkou, protože ani jeden z jejích rodičů není mág. Sunny se učí magii a objevuje místo, kam skutečně patří.

Slovo *akata* v titulu nese význam, který vystihuje Sunnyiny pocity ohledně hledání místa, kam patří, a sice kočku, která není domestikovaná, ale zároveň není ani divoká.

Antagonistou příběhu je postava jménem **Black Hat Otokoto**, nesoucí přízvisko před jménem, „the evil,“ který mrzačí a zabíjí nigerijské děti. Příběh odhaluje, že je též leopardím člověkem, tudíž čarodějem. Osud Otokoty a Sunny se spojí v okamžik, kdy se Sunny dozví, že je Otokoto vrahem její babičky.

Magie se v tomto díle nazývá *juju* a k její manifestaci je používán magický předmět, konkrétně juju nůž. Leopardí lidé jsou schopni čarovat, aniž by prošli výukou. Talent k magii je spojen s fyzickou a intelektovou silou jedince.

V této knize se v rámci magie studenti učí zneviditelnit a zviditelnit, a dále i změnit realitu. Více se magii nevěnují, protože po osvojení těchto schopností mají za úkol chytit kriminálního Otokota. Lze tedy shrnout, že se zde nachází téma pronásledování čarodějnic, konkrétně zlého čaroděje Otokoty. (Okorafor, 2017)

#### 5.4.9 Mackenzi Lee – *Loki: Where Mischief Lies*

Kniha *Loki: Where Mischief lies* nese jméno dle hlavního hrdiny, a sice **Lokiho**. Příběh se odehrává v Lokiho mládí, kdy jeho jedinou přítelkyní byla čarodějnice **Amora**. Amora i Loki jsou v magii vedeni **Friggou**, přičemž Amora je ve výuce podporována, kdežto Loki musí studium před svým otcem tajit.

Lokiho magické schopnosti jsou vrozené, nepotřebuje ani knihy zaklínadel, ani magické předměty, ani runy. Magie je pro něj přirozená jako dýchání, což z něj dělá velmi dovedného kouzelníka. Jeho matka ale nechce, aby sešel z cesty dobra, a proto ho učí a usměrňuje v asgardské magii (Asgardané vnímají magii vědecky – jako energii proudící vším).

V norské mytologii je Loki mazaný podvodník se schopností měnit podobu a pohlaví dle libosti. Přezdívá se mu bůh lsti, falše a mnoha jiných špatností. Mezi jeho přednosti patří vysoká inteligence a vypočítavost. (Gailman, 2017)

Mezi stěžejní magické schopnosti, kterými Loki disponuje, patří vytváření iluzí, změna podoby, hypnóza, telepatie, telekineze, teleportace, tvorba mezi-dimenzionálních průchodů, tvorba zelených výbojů energie, energetické štíty, levitace, manipulace a přetváření ledu (díky

jotunheimskému původu z rasy Ledových obrů), a v neposlední řadě tzv. skrytí přítomnosti (presence concealment), podobné zneviditelnění se.

Motiv pronásledování čarodějnic se v této knize vyskytuje. Na Zemi se děje něco nepřírozeného, někdo používá magii, což není pro lidskou rasu přirozené. Proto Odin vysílá Lokiho na misi, aby zjistil, kdo za tím stojí. Na Zemi Loki spolupracuje s týmem věrným Odinovi a společně chtějí zjistit, kdo vraždí desítky lidí v Londýně. Loki přichází na to, že je to jeho dávná přítelkyně a první láska Amora, kterou Odin za neposlušnost vyhostil na Zemi. Loki tedy původce zla zná, přesto týmu dál zdánlivě pomáhá s „honem na čarodějnicí“, ve skutečnosti je však svádí z cesty. (Lee, 2019)

#### **5.4.10 Neil Patrick Harris – *The Magic Misfits* #1**

Americký herec, broadwayský umělec, a v neposlední řadě kouzelník a iluzionista Neil Patrick Harris rozšířil v posledních letech pole své působnosti i na literaturu. Chtěl napsat fantasy příběh pro své děti a výsledkem je knižní série *The Magic Misfits*. Svou výše zmíněnou vášeň pro kouzelnické triky přenáší na své děti, které se též učí tomuto umění. Proto je kouzlení hlavním tématem, které Neil ve své knize zpracoval.

Mezi hlavní hrdiny patří šestičlenná skupina amatérských dětských kouzelníků – **Carter Locke, Leila Vernon, Ridley Larsen, Theo Stein-Meyer**, a dvojčata **Izzy a Olly Goldenovi**.

Nejedná se tedy o magii jako v ostatních případech mé praktické části výzkumu, tzn. o magii s magickými, nadpřirozenými schopnostmi postav. Právě proto, že se jedná o iluze a triky, nikoli skutečnou magii, se tyto knihy v současnosti těší oblibě amerických čtenářů. V příbězích se nacházejí četné popisy studia a nácviku jednotlivých triků. To též dokresluje pravost a autentičnost, nikoli fantazii, kterou Američané dosud v rámci tématu čarodějnictví potlačují (viz. úvod kapitoly páté, praktické části).

Jak již bylo řečeno, tato tetralogie se vyjímá mezi všemi ostatními knihami, které jsem se rozhodla zkoumat. Hlavní hrdinové v podstatě nemají žádné magické schopnosti, tudíž nedochází ani k jejich manifestaci. Magický trik není v tomto případě magie. A k tématu „pronásledování“ magii praktikujících bytostí zde dochází jen v případě fanoušků, kteří obdivují práci iluzionistů, tj. hlavních postav. (Harris, 2018)

## Shrnutí kapitoly s fantastickými prvky

Magie ve fantastických dílech má společný rys, a tím je její neomezenost. Čarodějové a čarodějnice jsou vykresleny jako postavy, které zvládnou vše a jejich moc je omezena pouze jejich fantazií. Dalším společným prvkem pro magii ve výše zmíněných fantasy knihách je skutečnost, že díky píli je možné posunout hranice, tzn. dá se dosáhnout i toho, co se zprvu zdálo nemožným.

### 5.5 Komiks a grafický román

Komiks je časopis vyprávějící příběh za pomoci souslednosti obrázků. Grafický román je založen na podobném principu, ale liší se v několika ohledech. Grafický román obsahuje celý příběh, kdežto komiks jen část příběhu, vyžadující další pokračování. Komiksy bývají krátké, grafické romány delší. A především v komiksech jsou přítomné reklamy na různé produkty, k čemuž u grafického románu nedochází.<sup>65</sup>

#### 5.5.1 Joe Hill – *Locke & Key, Vol. 1: Welcome to Lovecraft*

V komiksových knihách *Locke & Key* autora Joea Hilla, syna Stephen Kinga, se též nachází téma magie v alternovaném pojetí. Hlavními postavami jsou tři sourozenci **Tyler, Kinsey** a **Bode Lockeovi**, a dále jejich strýc **Duncan Locke**, kteří jako jediní mohou vytvořit magické klíče. Proto onen příznačný název. Při jejich výrobě si stačí představit, co by klíč měl umět, a přidat kapku Lockeovy krve. Pokud jde o příklady klíčů a jejich schopností, lze uvést klíč neviditelnosti, klíč k hlavě (změna vzpomínek apod.), klíč síly, klíč křidel (létání) atd. Locke je potřebný pouze k výrobě, nikoli k následnému užití klíčů, které může použít kdokoli. A této možnosti se snaží zneužít hlavní antagonistka příběhu, démonka **Dodge**.

Původcem magických schopností je představivost člena Lockeovy pokrevní linie, vštípená kousku kovu pocházejícího ze světa démonů. Projev magie klíčů je založený jen na představivosti toho, kdo jej vyrábí.

Téma pronásledování čarodějnic se v prvním díle série, s přízviskem *Welcome to Lovecraft*, nevyskytuje. Hon na démonku Dodge ano, ale to je již jiný tematický prvek. (Hill, 2009)

---

<sup>65</sup> *Ask any difference*. "Difference Between Graphic Novel and Comic". [online]. [cit. 2021-12-22].

### 5.5.2 Roberto Aguirre-Sacasa – *Chilling Adventures of Sabrina, Vol. 1: The Crucible*

Svět Sabriny Spellmanové jsem přiblížila již v kapitole 5.2.4, avšak následující pasáž se bude věnovat zajímavému komiksovému zpracování, konkrétně prvnímu dílu nesoucím podtitulek *The Crucible*. Tento komiks nese mnohé paralely se samotným salemským procesem, a dále odkazuje na témata spojená s čarodějnictvím.

#### Odkaz k osobnostem

Ředitel střední školy Baxter High, kterou Sabrina navštěvuje, se jmenuje George **Hawthorne**. Dům, kde bydlí Spellmanovi, vypadá jako *Dům se sedmi lomenicemi (The House of Seven Gables)* z Hawthorneovy knihy.

Sbor z čarodějnické školy The Academy of Unseen Arts, kterou Sabrina též navštěvuje, zpívá píseň okultisty **Charlese Mansona** *I'll Never Say Never To Always*. Je to reference k donucenému navštěvování magické školy, kam Sabrina nechce chodit. Avšak její ředitel, otec Blackwood, ji k tomu nutí z důvodu, aby se nevzdala magie a nezemřela jako smrtelnice, když je předurčena k velkým věcem.

#### Jména

Kazatel přezdívaný Father Blackwood se křestním jménem jmenuje **Faustus**, což odkazuje na legendu o Doktoru Faustovi, který prodal svou duši ďáblu výměnou za vědomosti a moc. Když se kazateli narodil syn, pojmenoval ho **Judas**. Jméno odkazuje ke skutečnosti, že se s ženou dlouho snažili počít dítě, ale nedařilo se to. Jméno Judas nese význam *the praised one*. Jeho dvojče, sestra **Judith**, nese ženský ekvivalent bratrova jména.<sup>66</sup>

Dále přejdeme ke jménům figurujícím v salemském procesu. Sabrinin fámulus (termín fámulus vysvětluji v kapitole 1) v podobě kocoura nese jméno **Salem**. Jeho jméno odkazuje na místo procesu. Sabrinina nejoblíbenější učitelka se jmenuje paní **Wardwellová**. Její příjmení odkazuje na rodinu Wardwellových, Samuela, Sarah, a jejich dceru Mercy, která byla během procesu obviněna z čarodějnictví a poté popravena. Dalším jménem z této doby je jméno Putnam. Sabrinina kamarádka je Theo **Putnam**. V období procesu byli hlavními obviňovateli Thomas Putnam a jeho dcera Ann. (Schiff, 2015)

---

<sup>66</sup> Merriam Webster. "Judas". [online] [cit. 2021-12-2]



Sabrinina další kamarádka, Rosalind Walker, pochází z dlouhé linie čarodějek, které neuctívají Lucifera, ale věnují se vúdú a podobným praktikám. Sabrinin první přítel se jmenuje Harvey Kinkle, jehož rodina se po generace věnuje honu na čarodějnice.

Sabrinin druhý přítel se jmenuje **Nicholas Scratch**. Jeho jméno a příjmení odrážejí směsici jmen pro ďábla, jako např. Old Nick, Old Scratch, nebo Mr. Scratch.<sup>67</sup>

## Tradice

Temný křest (anglicky Dark Bapctism) se koná pro každou čarodějkou jinak, a sice v den jejich šestnáctých narozenin. Samotný obřad je vysoce posvátnou záležitostí, který stvrzuje čarodějčino oddání se Luciferovi. Je jedním z nejstarších obřadů. Předchází mu výběr fámula, který má čarodějkou v tomto obřadu doprovázet. Během ceremonie čarodějnice uctívá své rodiče a přejímá obě jejich jména: u Sabriny to bylo přijetí jména Edwina (po otci Edwardovi) a Diana (po matce), tzn. Sabrina Edwina Diana Spellman. Vše je završeno podpisem vlastní krví do bestiáře, po kterém je čarodějkám garantována nová síla.<sup>68</sup>

Lupercalia je svátek slavený čarodějnicemi jako ekvivalent dne sv. Valentýna. Průběh se vyznačuje třemi částmi: *the matching*, kdy se spárují sobě neznámí čaroděj a čarodějnice; dále *the courting*, což je noc, kterou tito dva stráví spolu v abstinenci a která vrcholí třetí částí – *the hunt*, kdy čarodějnice utíká lesem, čaroděj jí dostihne, a naplňují tělesný akt, který jim byl od začátku upřen.<sup>69</sup> (Aguirre-Sacasa, 2018)

### 5.5.3 Thomas Wheeler a Frank Miller – *Cursed*

Grafický román *Prokletá (Cursed)* přináší nový alternativní pohled na vztahy mezi **Nimue**, **Merlinem**, a Artušem, které jsem představila v kapitole 3.1. Zde je Nimue dcerou Merlina a jejím milým je Artuš. Později se city k Artušovi mění a Nimue se zamilovává do plačícího mnicha (the Weeping Monk), vlastním jménem Lancelot.

Původ nebo zdroj Merlinovy magické moci není nikde popsán. Zajímavé je, že o magii v jednu chvíli přišel, když byl zraněn mečem Excalibrem, který z něj magii vysál. Magii získal zpět až tehdy, kdy pochopil, že dcera potřebuje ochránit a její život je v sázce. Když se v tento moment dotkl meče, síly se mu vrátily.

---

<sup>67</sup> *Riverdale.fandom*. "Nicholas Scratch". [online] [cit. 2021-12-2]

<sup>68</sup> *Riverdale.fandom*. "Dark baptism". [online] [cit. 2021-12-2]

<sup>69</sup> *Riverdale.fandom*. "Lupercalia". [online] [cit. 2021-12-2]

Nimueina magická moc je zděděnou kombinací Merlinových schopností s magií sličného lidu (tj. víl) z matčiny strany. V tomto příběhu užívá pouze vílí magie, např. ovládá a alternuje rostliny okolo sebe. Dále umí využít jejich vlastností a je skvělou léčitelkou.

Jak u Merlina, tak i u Nimue se kouzla sesílají tiše, představou v mysli, která se zhmotní. Není doprovázena gesty, přičemž Merlinova moc se zdá neomezenou, zatímco Nimueina moc je dosud omezená na magii víl. Postupně je odkrývána moc, kterou zdělila po Merlinovi, avšak ta je manifestována pouze v zesílení kouzel, které již zná, a také díky tomu dojde k mentálnímu spojení mezi ní a Lancelotem. Je ještě nutno říci, že emoční rozpoložení hrdinů ovlivňuje jejich sílu, například strach a vztek umocňují sílu magie.

Hon na čarodějnice je jedním z největších témat knihy, a sice hon církve, Rudých paladinů, za sličným lidem, který je potřeba eliminovat kvůli tomu, že jsou hříčkou přírody. K tomu využívají Lancelota (patřícího ke sličnému lidu), kterého zajali, od dětství na něm experimentovali a mučili ho, Ten nyní dokáže vycítit přítomnost jiné víly, a proto se práce paladinů stává tak úspěšnou. Lancelot se několikrát setkal s Nimue, se kterou zprvu bojoval, ale později začíná chápat své city k ní, a spojení díky stejnému původu. Cíleně odvádí církve od víl a chrání je tak, podobně jako to udělal Loki v honu na Amoru (vizte 5.4.9). (Wheeler and Miller, 2020)

## Shrnutí kapitoly s obrázkovými prvky

Výše zmíněný komiks a grafické romány mají společné to, že se v nich vyskytuje opravdová magie, tím myslím nadpřirozenou moc, která ohýbá zákonitosti našeho světa. Společnou mají též formu, a sice podobu série po sobě jdoucích obrázků. Dalším společným prvkem je skutečnost, že všechna tři díla byla předlohou pro seriály na platformě Netflix, a to v posledních dvou letech. Téma čarodějnictví se v současnosti těší popularitě, jak nastíní další a zároveň závěrečná kapitola praktické části této komparativní analýzy.

### 5.6 Seriály a současný trend

Moderní pojetí tématu magie se těší celosvětovému úspěchu a popularitě. Dokazuje to fakt, že v posledních letech je vydáváno stále více knih a komiksů, přibývá nových filmů, a především televizních seriálů, v jejichž příbězích figurují postavy ovládající magii.

Mezi starší americké seriály patří například *The Addams Family*, *Bewitched*, nebo *Sabrina, the Teenage Witch*. Tyto tři sitcomy v minulosti formovaly americké obecnost k pojetí magie jako

prostředku humornému. Modernější seriály jako *Charmed*, *Wizards of Waverly Place*, *Salem* atd. připravily půdu pro novou vlnu seriálů, která v současné době dominuje seriálovému průmyslu.

Dnešní seriály jsou divákům zprostředkovány přes mnoho platforem, mezi které patří především Netflix, HBO, Disney apod. Mnoho děl, o kterých pojednává má praktická část, má své seriálové zpracování, například *Chilling Adventures of Sabrina*, *Cursed*, *Loki*, *Shadowhunters*, *Locke & Key*, *The Magicians*, *Shadow and Bone*. Mezi další soudobé významné seriály s tematikou čarodějnictví patří seriál *Merlin*, *The Witcher*, *WandaVision*, a *Supernatural*.

Mnoho z výše zmíněných seriálů odkazuje na sebe navzájem, nebo obsahují témata a názvy z knih, ve kterých figurují čarodějnice. Pro demonstraci tohoto tvrzení si vybírám seriál *Chilling Adventures of Sabrina*, kde díl S01E05 nese název "Dreams in a Witch House". Podobně se jmenuje Lovecraftova povídka, kterou rozebírám ve svém výzkumu. Na tohoto autora odkazuje další díl S04E07 s názvem "At the Mountains of Madness". Jedná se o další z jeho děl nesoucí stejné jméno. Dále lze zmínit první číslo komiksu o Sabrině Spellmanové, nesoucí přízvisko *The Crucible*, odkazující na Arthura Millera.

Jako další demonstraci uvádím celý název první Hillovy sbírky komiksů *Locke & Key: Welcome to Lovecraft* z mé analýzy, která též odkazuje ke stejnojmennému autorovi H.P. Lovecraftovi.

Poslední a nejdůležitější demonstrací je propůjčování jmen z reálného historického salemského procesu fiktivním postavám, jak literárním, tak i seriálovým.

Téma magie se dnes těší přízni z důvodu své komplexnosti a stálého hledání odpovědí. Lidstvo, ačkoli sebevíc vyspělé a pokročilé, stále nedokáže vysvětlit veškeré dění, a ani vyřešit všechny problémy. To dává tématu magie otevřené pole působnosti, kterého si čtenáři i diváci velmi cení. Umělci, kteří magii řadí mezi své náměty, vytvářejí příběhy, které čtenář nepředpokládá. Čím je to umožněno? Magie vytváří prostor bez omezení, a právě v tom tkví úspěch těchto příběhů.

## Závěr

Cílem této diplomové práce je srovnávací analýza vybraných příběhů americké literatury obsahujících téma čarodějnictví a jeho variace, s přihlédnutím k jeho proměnám od evropských čarodějnic, přes americký salemský proces až do současnosti.

Praktický výzkum se opírá teoretickou část, a sice o historii čarodějnictví v Evropě, gotickou literaturu s tématem čarodějnictví, charakteristiku nadpřirozeného a lidského zla na poli britského vs. amerického gotického románu, přiblížení britské literatury s čarodějnickou tematikou do 16. století. Poté se předmět akademického zájmu práce přesouvá na americké území, přibližuje puritanismus a jeho hlavní rysy, puritánské představy ďábla a salemský čarodějnický proces, a v neposlední řadě pojednává o čarodějnických hnutích v moderních dějinách USA.

Dalším krokem práce byl výběr, následné představení a roztřídění děl, ve kterých jsou variace čarodějnictví zkoumány. Díla byla rozdělena do pěti skupin dle žánrů, a sice na literaturu s historickými paralelami, hororovou literaturu, literární grotesku, fantasy literaturu, a komiksy s grafickým románem.

Díla s historickými paralelami, které jsem zkoumala, jsou *Young Goodman Brown* Nathaniela Hawthornea (1835) a *The Crucible* Arthura Millera (1953). Díla hororová, která jsem zkoumala, jsou *The Dreams in the Witch House* Howarda Phillipse Lovecrafta (1933), *Rosemary's Baby* Iry Levina (1967), *Salem's Lot* Stephena Kinga (1975), a trilogie *Chilling Adventures of Sabrina* Sarah Rees Brennan (2019-2020). Dílo ze žánru literární grotesky, které jsem zkoumala, je *The Witches of Eastwick* Johna Updikea (1984). Fantasy díla, která jsem zkoumala, jsou *The Wonderful Wizard of Oz* Lymana Franka Bauma (1900), knižní série *The Dark Tower* Stephena Kinga (1982-2012), *A Wizard of Earthsea* Ursuly Le Guin (1968), knižní série *The Mortal Instruments* Cassandry Clare (2007-2014), knižní série *The Caster Chronicles* Kami Garcii a Margaret Stohl (2009-2012), knižní série *The Magicians* Leva Grossmana (2009-2014), knižní série *Shadow and Bone* Leigh Bardugo (2012-2014), *Akata Witch* Nnedi Okorafor (2011), *Loki: Where Mischief Lies* Mackenzi Lee (2019), a *The Magic Misfits #1* Neila Patricka Harrise (2017). Komiksy a grafické romány, které jsem zkoumala, jsou *Locke & Key, Vol. 1: Welcome to Lovecraft* Joea Hilla (2011), *Chilling Adventures of Sabrina, Vol. 1: The Crucible* Roberta Aguirre-Sacasy (2015), a *Cursed* Thomase Wheelera a Franka Millera (2019).

Vlastní analýza v praktickém výzkumu diplomové práce se zabývá třemi tématy, a to původem magických schopností postav a jejich jmény, dále projevem magických schopností, a otázkou, zda díla obsahují téma pronásledování magii praktikujících bytostí.

Závěrečná komparace se zaměřuje na společné a rozdílné rysy mezi analyzovanými díly, a dále zjišťuje paralely napříč literárními žánry.

Díla historická ukázala, že američtí autoři úspěšně přiblížili puritánský způsob života a nastínili puritánskou mentalitu, která ovlivnila počátky jejich života na americkém území. Jak Hawthorne, tak Miller se soustředili na pocity, které obvinění z náklonnosti k ďáblu způsobovala. Dalším společným prvkem je psychologický zájem o motiv setkání s ďáblem, které postavy nedokáží věrohodně popsat.

Díla hororová vytvářejí napětí a strach, tyto pocity pocházejí především z nevědomosti a neznalosti čtenáře, kterému při četbě nejsou poskytnuty všechny informace. Děj zahrnuje tajemství a záhady, nebo jen neříká a nevysvětluje vše v detailu. Společným prvkem je nevědomost všech postav, tzn. ani všechny informace od jednotlivých postav nesloží finální mozaiku, která by rozklíčovala zápletku. Ve všech dílech, kromě *Salem's Lot*, se vyskytovaly postavy čarodějnic nebo představy ďábla, ovládajícího magii.

Díla groteskní obsahují humorné prvky, které se pojí s prvky tragickými, a vzniká tragikomedie. Většinou, například i v dílech s historickými prvky, je ďábel, který čarodějnicím (doopravdy či údajně) dává schopnost čarovat, vykreslen děsivě. V americké literární tradici (na základě krvavé minulosti čarodějnických procesů) přetrvává seriózní ztvárnění ďábla a jeho stoupců. V tomto ohledu se vymyká humorné dílo Updikea, a proto je pro čtenáře tak atraktivní volbou.

Mnou zkoumané fantastické příběhy mají společný rys, a tím je neomezenost magie. Moc čarodějnice bývá omezena jen její fantazií, tzn. neví se, čeho všeho je schopná, ale ví se, že je schopna velkých, ba dokonce i nemožných věcí.

Komiksy a grafický román z předposlední podkapitoly výzkumu mají společný prvek, a tím je magie jako nadpřirozená, neomezená moc, která přetváří svět.

Poslední kapitola praktické části stručně popisuje současný trend tématu magie v literatuře a seriálech.

Má práce přináší pouze mělkou literární sondu. V rámci žánrů se nacházejí zobecňující prvky v rámci zkoumaného tématu. Cílem práce bylo nastínit variace čarodějnictví jako takového. Hlubší výzkum se v budoucnu může rozbíhat více směry, a jistě by přinesl zajímavé výsledky. Širší záběr

zkoumaných amerických děl by lépe ukázal rozmanitost magie od 17. století do současnosti. To by podpořilo můj výzkumný cíl, a sice představení variací čarodějnictví v rozsáhlejší měřítku.

## Summary

The aim of this diploma thesis is a comparative analysis of American literary works covering the topic of witchcraft and introducing its varieties based on change from the European witches, through American Salem witch trials, to contemporary imagination.

Practical research draws on the theoretical part, namely the history of witchcraft in Europe, the Gothic literature with the topic of witchcraft, the characteristics of supernatural and human evil on field of British vs. American Gothic novel, the British literature with the witch-theme until 16 C. Then the subject of academic interest of this thesis moves on the American ground, dealing with Puritanism and its main features, the Puritan ideas of devil and the Salem witch trial, and, last but not least, it covers the witch-movements in modern history of the USA (McCarthyism, New Age, WICCA).

The next step for this thesis was the choice, the introduction and the distribution of the works in which the varieties of witchcraft can be researched. The literary works were divided into five groups according to genres, namely the literature with historical features, horror literature, literary grotesque, fantasy literature, and comic books with graphic novel.

The works with historical features I have researched are *Young Goodman Brown* by Nathaniel Hawthorne (1835) and *The Crucible* by Arthur Miller (1953). The works with horror features I have researched are *The Dreams in the Witch House* by Howard Phillips Lovecraft (1933), *Rosemary's Baby* by Ira Levin (1967), *Salem's Lot* by Stephen King (1975), and a trilogy *Chilling Adventures of Sabrina* by Sarah Rees Brennan (2019-2020). A work out of the grotesque genre I have researched is *The Witches of Eastwick* by John Updike (1984). The fantasy works I have researched are *The Wonderful Wizard of Oz* by Lyman Frank Baum (1900), the book series *The Dark Tower* by Stephen King (1982-2012), *A Wizard of Earthsea* by Ursula Le Guin (1968), the book series *The Mortal Instruments* by Cassandra Clare (2007-2014), the book series *The Caster Chronicles* by Kami Garcia and Margaret Stohl (2009-2012), the book series *The Magicians* by Lev Grossman (2009-2014), the book series *Shadow and Bone* by Leigh Bardugo (2012-2014), *Akata Witch* by Nnedi Okorafor (2011), *Loki: Where Mischievous Lies* by Mackenzi Lee (2019), and *The Magic Misfits #1* by Neil Patrick Harris (2017). The comic books and graphic novels I have researched are *Locke & Key, Vol. 1: Welcome to Lovecraft* by Joe Hill (2011), *Chilling Adventures of Sabrina, Vol. 1: The Crucible* by Roberta Aguirre-Sacasa (2015), and *Cursed* by Thomas Wheeler and Frank Miller (2019).

In the practical research of the diploma thesis, the analysis itself deals with three topics: the origin of magical abilities of particular characters and their names; the expressions of magical abilities, and the question whether the works cover the topic of the persecution.

The final conclusion focuses on common and different features between the analysed works, and it finds out parallels across literary genres.

The historical works show the successful approach of the Puritan way of life and outline the Puritan mentality, which have affected the beginnings of their life on the American ground. Both Hawthorne and Miller focus on the feelings of both the accusers and the accused with respect to the idea of the devil. Another common feature is the psychological meaning of the devil, whom the characters cannot describe properly.

The horror works create tension and fear coming from the uncertainty of both the hero and the reader, who lacks the important information while reading. The plot includes secrets and mysteries, or, shortly, nothing is explained in details. The common feature is the lack of knowledge experienced by all characters, ie. no character can provide the reader with the final mosaic, which would figure the plot out. In all works, except *Salem's Lot*, there are characters of witches or images of devil, who can do magic.

The grotesque works include the humorous features, which are also connected to tragical features, and a tragicomedy is created. Mostly, for instance in the works with historical features, the devil who gives the witches the ability to do magic is pictured frightfully. Therefore, the serious illustration of the devil and his acolytes still persists in the American literary tradition (based on the bloody past of the witch trials). However, Updike's humorous work differs from it, and therefore it is such an attractive choice for the readers.

The fantasy works I have researched have the following common feature: magic is unlimited. The power of a witch is limited only by her own fantasy, ie. nobody knows what she is capable of but everybody knows she is capable of big, even impossible things.

The comic books and a graphical novel from the last chapter of the research have a common feature, the same as the fantasy works, and it is the magic as the supernatural, unlimited power changing and transforming the world.

The last chapter of the practical part briefly describes the current trend around the topic of magic in literature and TV series.



My thesis brings only a shallow literary vast. There are general features in between the genres within the researched theme. The aim of this thesis was to outline the literary variations of witchcraft itself. The deeper research can go in many directions in the future, and it would surely bring many interesting results. The broader number of American works would better show the variety of magic since the 17<sup>th</sup> century until now. It would support my research goal, namely the introduction of the varieties of witchcraft in broader scale.

# Bibliografie

## Primární literatura

- AGUIRRE-SACASA**, Roberto. *Chilling Adventures of Sabrina 1: The Crucible*. Archie Comic Publications, Inc, 2018. ISBN 978-1-62738-987-7.
- BARDUGO**, Leigh. *Grishaverse 1: Shadow and Bone*. Hachette Children's Book, 2018. ISBN 978-15-10-10524-9.
- BARDUGO**, Leigh. *Grishaverse 2: Siege and Storm*. Hachette Children's Book, 2021. ISBN 978-15-10-10526-3.
- BARDUGO**, Leigh. *Grishaverse 3: Ruin and Rising*. Hachette Children's Book, 2018. ISBN 978-15-10-10525-6.
- BAUM**, Lyman Frank. *The Wonderful Wizard of Oz*. [online]. [cit. 2021-12-22]. Dostupné z: [The wonderful wizard of Oz \(archive.org\)](https://www.archive.org/details/wonderful-wizard-of-oz).
- BRANNAN**, Sarah Rees. *Chilling Adventures of Sabrina 1: Season of the Witch*. London: Scholastic Childrens' Books, 2019. ISBN 978-1-407198-90-3.
- BRANNAN**, Sarah Rees. *Chilling Adventures of Sabrina 2: Daughter of Chaos*. London: Scholastic Childrens' Books, 2020. ISBN 978-0-702300-55-4.
- BRANNAN**, Sarah Rees. *Chilling Adventures of Sabrina 3: Path of Night*. London: Scholastic Childrens' Books, 2020. ISBN 978-0-702302-08-4.
- CLARE**, Cassandra. *City of Bones: The Mortal Instruments, Book One*. Margaret K Mcelderry, 2008. ISBN 978-1416955078.
- GARCIA**, Kami and **STOHL**, Margaret. *The Caster Chronicles 1: Beautiful Creatures*. Little, Brown Books for Young Readers, 2009. ISBN 978-0316042673.
- GROSSMAN**, Lev. *The Magicians 1*. New York: Penguin Books, 2009. ISBN 978-0-452-29629-9.
- GROSSMAN**, Lev. *The Magicians 2: The Magician King*. New York: Penguin Books, 2011. ISBN 978-0-452-29801-9.
- GROSSMAN**, Lev. *The Magicians 3: The Magician's Land*. New York: Penguin Books, 2016. ISBN 978-0-14-751614-5.
- HARRIS**, Neil Patrick. *The Magic Misfits 1*. Hachette Book Group USA, 2018. ISBN 0316355577.
- HAWTHORNE**, Nathaniel. *Young Goodman Brown and Other Tales*. Oxford: University Press, 2009. ISBN 9780199555154.
- HILL**, Joe. *Locke & Key, Vol. 1: Welcome to Lovecraft*. Diamond Comics, 2009. ISBN 1600103847.
- KING**, Stephen. *Salem's Lot*. New York: Anchor Books, 2003. ISBN 978-0307743671.
- KING**, Stephen. *The Dark Tower 1: The Gunslinger*. [online]. [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: <https://1.cdn.edl.io/uAFjUjwzLpg9OgywT7gupHzAobRUuwYVketALQKeuf3StHJd.pdf>.
- LEE**, Mackenzi. *Loki: Where Mischief Lies*. Autumn Publishing, 2019. ISBN 978-1-78905-621-1.
- LE GUIN**, Ursula Kroeber. *A Wizard of Earthsea*. England: Penguin Books, 2016. ISBN 978-0-241-95687-8.
- LEVIN**, Ira. *Rosemary's Baby*. New York: Random House, 1997. ISBN 0-451-19400-4.

**LOVECRAFT**, Howard Phillips. *The Dreams in the Witch-House*. CreateSpace Independent Publishing Platform, 2017. ISBN 978-1976119903.

**MILLER**, Arthur. *The Crucible: a play in four acts*. New York: Bantam Books, 1968.

**OKORAFOR**, Nnedi. *Akata Witch*. Speak, 2017. ISBN 978-0142420911.

**UPDIKE**, John. *The Witches of Eastwick: A Novel*. New York: Random House, 2012. ISBN 9780679645887.

**WHEELER**, Thomas and **MILLER**, Frank. *Cursed*. Penguin Books, 2020. ISBN 9780241376621.

## Sekundární literatura

**ADAMS**, Nehemiah. *The Autobiography of Thomas Shepard*. Boston: Pierce and Parker, 1832.

**BAKER**, W. Emerson. *A Storm of Witchcraft: The Salem Witch Trials and the American Experience*. Oxford: Oxford University Press, 2014. ISBN 978-0190627805.

**BAYM**, Nina and **LEVINE**, Robert S. *The Norton Anthology of American Literature Volume A: Beginnings to 1820*. New York: W.W. Norton & Company, 2012. ISBN 978-0-393-93476-2.

**BEHRINGER**, Wolfgang. *Čarodějnictví: globální historie*. Nakladatelství XYZ, 2016. ISBN 978-80-7388-760-5.

**BENGT**, Ankarloo and **CLARK**, Stuart. *Witchcraft and Magic in Europe: The Middle Ages*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2002. ISBN 9780812217865.

**BOTTING**, Fred. *Gothic*. London: Routledge, 2004. ISBN 978-0415831727.

**BOYER**, Paul and **NISSENBAUM**, Stephen. *Salem-Village Witchcraft: A Documentary Record of Local Conflict in Colonial New England*. York: Maple Press, 1993. ISBN 1-55553-165-2.

**BRADBURY**, Malcolm and **RULAND**, Richard. *From Puritanism to Postmodernism*. London: Penguin Books, 1993. ISBN 978-0140144352.

**BUCKLAND**, Raymond. *Velká učebnice čarodějnictví a magie*. Praha: Euromedia, 2017. ISBN 978-80-7549-153-4.

**BUDGE**, E.A. Wallis. *Egyptian Magic*. New York: Dover Publications, 1971. ISBN 9780486226811.

**CAESAR**, Julius. *The Gallic War*. Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 9780199540266.

**COLLIS**, John. *The Celts: Origins, Myths & Inventions*. Wiltshire: Midway Colour Print, 2003. ISBN 0 7524 2913 2.

**CONDE**, Maryse. *I, Tituba: Black Witch of Salem*. Charlottesville: University of Virginia Press, 2009. ISBN 9780813927671.

**CONWAY**, D.J. *WICCA: The Complete Craft*. New York: Ten Speed Press, 2001. ISBN 978-1-58091-092-7.

**COTTERELL**, Arthur. *Encyklopedie mytologie: Severská, antická, keltská*. Čestlice: Rebo Productions (2000). ISBN 9-788072-341399.

**CUMMINS**, Elizabeth. *Understanding Ursula K. Le Guin*. Columbia: University of South Carolina Press, 1990. ISBN 978-0-87249-687-3.

**CUNNINGHAM**, Scott. *WICCA: A Guide for the Solitary Practitioner*. St. Paul: Llewellyn Publications, 2004. ISBN 0-87542-118-0.

**CROSS**, Frank Leslie. *The Oxford Dictionary of the Christian Church*. New York: Oxford University Press, 2005. ISBN 978-0-19-280290-3.

- CROW**, Charles L. *American Gothic*. John Wiley & Sons, 1999. ISBN 978-0631206521.
- DONOVAN**, Frank Robert. *The Mayflower Compact*. New York: Grosset & Dunlap, 1968.
- ELLIOTT**, Emory. *The Cambridge Introduction to Early American Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. ISBN 0 521 52041 X.
- GAILMAN**, Neil. *Norse Mythology*. W. W. Norton & Company, 2017. ISBN 978-0393609097.
- GOODRICK-CLARKE**, Nicholas. *Západní esoterická tradice*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3143-8.
- HELDOVÁ**, Jacqueline. *V říši obrazotvornosti – děti a fantastická literatura*. Praha: Albatros, 1985.
- Hourly History**. *American Indian Wars: A History from Beginning to End (Native American History)*. Amazon.com: 2019.
- HUNOVÁ**, Markéta. *Portraits of Puritanism in Nathaniel Hawthorne and Arthur Miller's Works*. Saarbrücken: LAP Lambert Academic Publishing, 2012. ISBN 978-3-8473-3067-7.
- KADEČKOVÁ**, Helena. *Soumrak bohů: Severské mýty a báje*. Praha: Aurora, 1998. ISBN 80-8574-98-3.
- KAPLICKÝ**, Václav. *Kladivo na čarodějnice*. Praha: Československý spisovatel, 1965.
- KOČÍ**, Josef. *Čarodějnické procesy: Z dějin inkvizice a čarodějnických procesů v českých zemích v 16.-18. století*. Praha: Horizont, 1973.
- LIPSET**, Seymour Martin. *American Exceptionalism: A Double-Edged Sword*. W.W.Norton & Company, 1997. ISBN 978-0393316148.
- LUPACK**, Alan. *Oxford Guide to Arthurian Literature and Legend*. Oxford: Oxford University Press, 2007. ISBN 9780199215096.
- MERTLÍK**, Rudolf. *Starověké báje a pověsti*. Praha: Argo, 2014. ISBN 978-80-257-1087-6.
- MEYER**, G. J. *The Tudors: The Complete Story of England's Most Notorious Dynasty*. Delacorte Press, 2010. ISBN 9780385340762.
- MUCHEMBLED**, Robert a kol. *Magie a čarodějnictví v Evropě od středověku po současnost*. Praha: Volvox Globator, 1997. ISBN 80-7207-035-5.
- NEŠKUDLA**, Bořek. *Encyklopedie bohů a mýtů starověkého Říma a Apeninského poloostrova*. Praha: Libri s.r.o. nakladatelství, 2004. ISBN 80-7277-264-3.
- DI NOLA**, Alfonso Maria. *Ďábel a podoby zla v historii lidstva*. Praha: Volvox Globator, 1998. ISBN 80-7207-114-9.
- NORTON**, Mary Beth. *In the Devil's Snare – The Salem Witchcraft Crisis of 1692*. New York: Vintage Books, 2002. ISBN 0-375-7690-9.
- O'CALLAGHAN**, Bryn. *An Illustrated History of the USA*. 17. Ed. Harlow: Longman, 2004. ISBN: 058274921 2.
- PENGUIN GROUP**. *The Penguin English Dictionary*. Praha: Euromedia Group k.s., 2005. ISBN 80-242-1402-4.
- PROCHÁZKA**, Martin. *Lectures on American Literature*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0358-6.
- PROPP**, Vladimír Jakovlevič. *Morfologie pohádky a jiné studie*. Jinočany: H & H, 1999. ISBN 80-86022-16-1.
- RITCHIE**, Donald A. *Heritage of Freedom: History of the United States*. New York: Macmillan, 1985. ISBN 9780021155002.
- ROWLING**, J. K. *Fantastic Beasts and Where to Find Them*. London: Little, Brown, 2016. ISBN 978-1-4087-0898-9.
- ROWLING**, J. K. *Fantastic Beasts – The Crimes of Grindelwald*. London: Little, Brown, 2018. ISBN 978-1-4087-1170-5.

**SHELLEY**, Mary. *Frankenstein*. London: Random House, 2014. ISBN 9780099593928.

**SCHIFF**, Stacy. *The Witches – Salem, 1692: A History*. London: Weidenfeld & Nicolson, 2015. ISBN 978-1-474-60226-6.

**STREETER**, Michael. *Čarodějnictví: Tajné dějiny*. Praha: Mladá Fronta, 2008. ISBN 978-80-204-1650-6.

**TACITUS**, Cornelius. *Germania*. Oxford: Oxford University Press, 1999. ISBN 9780199240005.

**VÁCLAVÍK**, David. *Sociologie nových náboženských hnutí*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-86702-22-3.

**VONDRÁČEK**, Vladimír. *Fantastické a magické z hlediska psychiatrie*. Bratislava: Columbus, 1993. ISBN 80-7136-030-9.

**YORK**, Michael. *Historical Dictionary of New Age Movements*. The Scarecrow Press, 2004. ISBN 0-8108-4873-2.

## Internetové zdroje

*Ask any difference*. "Difference Between Graphic Novel and Comic". [online]. [cit. 2021-12-22]. Dostupné z: <https://askanydifference.com/difference-between-graphic-novel-and-comic-with-table/>.

*American Heritage*. "History Halloween". [online]. [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: <https://www.americanheritage.com/history-halloween>.

*A Puritan's Mind*. EDWARDS, J. "The Devil". [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: <https://www.apuritansmind.com/puritan-favorites/jonathan-edwards/miscellaneous-writings/the-devil/>.

*A Puritan's Mind*. MCMAHON, C.M. "A Brief History of Halloween". [online]. [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: <https://www.apuritansmind.com/the-christian-walk/a-brief-history-of-halloween-by-dr-c-mathew-mcmahon/>.

*Architecture Revided*. BLANKENBEHLER, B. "Symbolism of the Tornado in The Wizard of Oz". [cit. 2021-12-22]. Dostupné z: [Symbolism Of The Tornado In The Wizard of Oz – Architecture Revived](#).

*Britannica*. "Coven". [online]. [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/coven>.

*Britannica*. "Fantasy Narrative Genre". [online] [cit. 2021-12-23]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/art/fantasy-narrative-genre>.

*Britannica*. "Horror Story". [online]. [cit. 2021-12-23]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/art/horror-story>.

*Britannica*. "Spanish Inquisition". [online]. [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Spanish-Inquisition>.

*Britannica*. "Witchcraft". [online]. [cit. 2021-02-19]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/witchcraft>.

BUNYAN, John. *Grace Abounding to the Chief of Sinners*. [online]. [cit. 2020-10-02]. Dostupné z: <https://www.gutenberg.org/files/654/654-h/654-h.htm>.

*Cambridge Dictionary*. "Inquisitor". [online]. [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/inquisitor>.

*Cambridge Dictionary*. "Congregation". [online]. [cit. 2021-09-28]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/congregation>.

*Celtic Connection*. "Wicca – Definitions". [online]. [cit. 2020-05-27]. Dostupné z: <https://wicca.com/wicca/wicca-definitions.html>.

*Celtic Connection*. "Wicca – FAQ". [online]. [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: <https://www.wicca.com/wicca/wicca-faq.html>.

*Celtic Connection*. "Wicca – Forms". [online]. [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: <https://www.wicca.com/wicca/wicca-forms.html>.

*Celtic Connection*. "What is Wicca?". [online]. [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: <https://www.wicca.com/wicca/what-is-wicca.html>.

*Celtic Connection*. "Wheel of the Year – Sabbat Calendar". [online]. [cit. 2020-05-27]. Dostupné z: <https://wicca.com/pagan-holidays/sabbat-calendar.html>.

*Classroom*. GAGLE, A. "Pre-Christian Germanic Beliefs". [online]. [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: <https://classroom.synonym.com/pre-christian-germanic-beliefs-12085038.html>.

*Encyclopedia Britannica*. "Stephen King". [online]. [cit. 2020-07-27]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Stephen-King>.

*Etymonline*. "Wicca". [online]. [cit. 2020-05-27]. Dostupné z: <https://www.etymonline.com/word/wicca>.

GRITTERS, Barry. "T.U.L.I.P. or, The Five Points of Calvinism". [online]. [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: [http://www.prca.org/pamphlets/pamphlet\\_41.html](http://www.prca.org/pamphlets/pamphlet_41.html).

*Harry Potter Fandom*. "New Salem Philanthropic Society". [online]. [cit. 2020-06-24]. Dostupné z: [https://harrypotter.fandom.com/wiki/New\\_Salem\\_Philanthropic\\_Society](https://harrypotter.fandom.com/wiki/New_Salem_Philanthropic_Society).

*Harry Potter Fandom*. "Scourers". [online]. [cit. 2020-06-24]. Dostupné z: <https://harrypotter.fandom.com/wiki/Scourers>.

*Human. LibreTexts*. "The Puritans and the Indians". [online]. [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: [https://human.libretexts.org/Bookshelves/History/National\\_History/Book%3A\\_United\\_States\\_History\\_to\\_1877\\_\(Locks\\_et\\_al.\)/04%3A\\_The\\_Establishment\\_of\\_English\\_Colonies\\_Before\\_1642\\_and\\_Their\\_Development\\_Through\\_the\\_Late\\_Seventeenth\\_Century/4.06%3A\\_The\\_Puritans\\_and\\_the\\_Indians](https://human.libretexts.org/Bookshelves/History/National_History/Book%3A_United_States_History_to_1877_(Locks_et_al.)/04%3A_The_Establishment_of_English_Colonies_Before_1642_and_Their_Development_Through_the_Late_Seventeenth_Century/4.06%3A_The_Puritans_and_the_Indians)

*Icy Sedgwick*. "Witches' Familiars". [online]. [cit. 2021-02-19]. Dostupné z: <https://www.icysedgwick.com/witches-familiars/>.

*Jehovah's Witnesses*. "Origin of Halloween". [online]. [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: <https://www.jw.org/en/bible-teachings/questions/origin-of-halloween/>.

KNOWLES, James. *The Legends of King Arthur and His Knights*. [online]. [cit. 2021-07-18]. Dostupné z: <http://www.sie.calabria.it/public/sie/arthur.pdf>.

*Library Ireland*. "Druidesses". [online]. [cit. 2020-09-22]. Dostupné z: <https://www.libraryireland.com/Druids/Druidesses.php>.

*Literary Terms*. "Fantasy". [online] [cit. 2021-12-23]. Dostupné z: <https://literaryterms.net/fantasy/>.

MATHER, Cotton. *The Diary of Cotton Mather, D.D., F.R.S. for the Year 1712*. [online]. [cit. 2020-10-2]. Dostupné z: [https://download-pdfs.com/v6/preview/?pid=6&offer\\_id=26&ref\\_id=1f45241954f1a6d793ec8ab85ab0ac46\\_8aad990e\\_ec371366&sub1=84443&keyword=The%20Diary%20of%20Cotton%20Mather,%20D.D.%20F.R.S.%20the%20Year%201712](https://download-pdfs.com/v6/preview/?pid=6&offer_id=26&ref_id=1f45241954f1a6d793ec8ab85ab0ac46_8aad990e_ec371366&sub1=84443&keyword=The%20Diary%20of%20Cotton%20Mather,%20D.D.%20F.R.S.%20the%20Year%201712).

MATHER, Cotton. *The Diary of Cotton Mather for Years 1681-1708*. [online]. [cit. 2020-10-2]. Dostupné z: [http://www.christianebooks.com/pdf\\_files/cottonmatherdiarycotton01math.pdf](http://www.christianebooks.com/pdf_files/cottonmatherdiarycotton01math.pdf).

MATHER, Increase. *The Autobiography of Increase Mather*. [online]. [cit. 2020-10-2]. Dostupné z: <https://www.americanantiquarian.org/proceedings/44525082.pdf>

*Merriam-Webster*. „Inquisitor“. [online]. [cit. 2021-02-27]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/inquisitor>.

*Merriam Webster*. "Judas". [online] [cit. 2021-12-2]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/Judas>.

*Merriam-Webster*. "New Age". [online]. [cit. 2020-05-27]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/new%20age>.

*Merriam-Webster*. "Wicca". [online]. [cit. 2020-05-22]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/Wicca>.

*Merriam-Webster*. "Witchcraft". [online]. [cit. 2021-02-19]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/witchcraft>.

OhioSwallow. Vile, John R. "Samuel Sewall". [online]. [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: [https://www.ohioswallow.com/extras/0821417312\\_chapter\\_01.pdf](https://www.ohioswallow.com/extras/0821417312_chapter_01.pdf).

*OpenStax*. U.S. History. "Changes to Indian Life". [online]. [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://openstax.org/books/us-history/pages/3-4-the-impact-of-colonization>.

Oxford Research Encyclopedias. GRAULUND, R. "Grotesque". [online]. [cit. 2021-12-22]. Dostupné z: [Grotesque | Oxford Research Encyclopedia of Literature](#).

Riverdale.fandom. "Dark baptism". [online] [cit. 2021-12-2]. Dostupné z: [https://riverdale.fandom.com/wiki/Dark\\_baptism](https://riverdale.fandom.com/wiki/Dark_baptism).

Riverdale.fandom. "Lupercalia". [online] [cit. 2021-12-2]. Dostupné z: <https://riverdale.fandom.com/wiki/Lupercalia>.

Riverdale.fandom. "Nicholas Scratch". [online] [cit. 2021-12-2]. Dostupné z: <https://riverdale.fandom.com/wiki/Lupercalia>.

OpenStax. U.S. History. "Puritan New England". [online]. [cit. 2020-06-27]. Dostupné z: <https://openstax.org/books/us-history/pages/3-3-english-settlements-in-america>

Sociologická encyklopedie. "Okultismus". [online]. [cit. 2020-05-27]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Okultismus>.

SHAKESPEARE, William. *Macbeth*. [online]. [cit. 2021-07-18]. Dostupné z: <https://www.reclam.de/data/media/978-3-15-019986-2.pdf>.

SHAKESPEARE, William. *The Tempest*. [online]. [cit. 2021-07-18]. Dostupné z: <http://shakespeare.mit.edu/tempest/full.html>.

STEWART, Ken. *The Five Points of Calvinism: Retrospect and Prospect*. [online]. [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: [https://www.academia.edu/33026524/The\\_Five\\_Points\\_of\\_Calvinism\\_Retrospect\\_and\\_Prospect](https://www.academia.edu/33026524/The_Five_Points_of_Calvinism_Retrospect_and_Prospect).

*The Holy Bible*. [online]. [cit. 2020-09-22]. Dostupné z: <http://triggs.djvu.org/djvu-editions.com/BIBLES/DRV/Download.pdf>.

Visit Pendle. "Halloween in Pendle". [online]. [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: <https://www.visitpendle.com/whats-on/halloween-in-pendle>.